

BUITENGEWOON VERBLIJVEN IN KLEINE PARELS

Een netwerk van kleine opmerkelijke bouwwerken
herbestemd tot tijdelijke verblijfplaatsen
langsheen een Pajotse wandelroute.

Leila Viaene

Promotoren & copromotoren:
Nel Janssens, Arnaud Hendrickx,
Filip Mattens, Sam Dieltjens

Academiejaar 2018 - 2019

Masterproef architectuur campus Sint-Lucas Brussel

KU LEUVEN

FACULTEIT ARCHITECTUUR
CAMPUS SINT-LUCAS
PALEIZENSTRAAT 65-67, 1030 BRUSSEL
HOOGSTRAAT 51, 9000 GENT
BELGIË

BUITENGEWOON VERBLIJVEN IN KLEINE PARELS

Een netwerk van kleine opmerkelijke bouwwerken
herbestemd tot tijdelijke verblijfplaatsen
langsheen een Pajotse wandelroute.

Leila Viaene

Promotoren & copromotoren:
Nel Janssens, Arnaud Hendrickx,
Filip Mattens, Sam Dieltjens

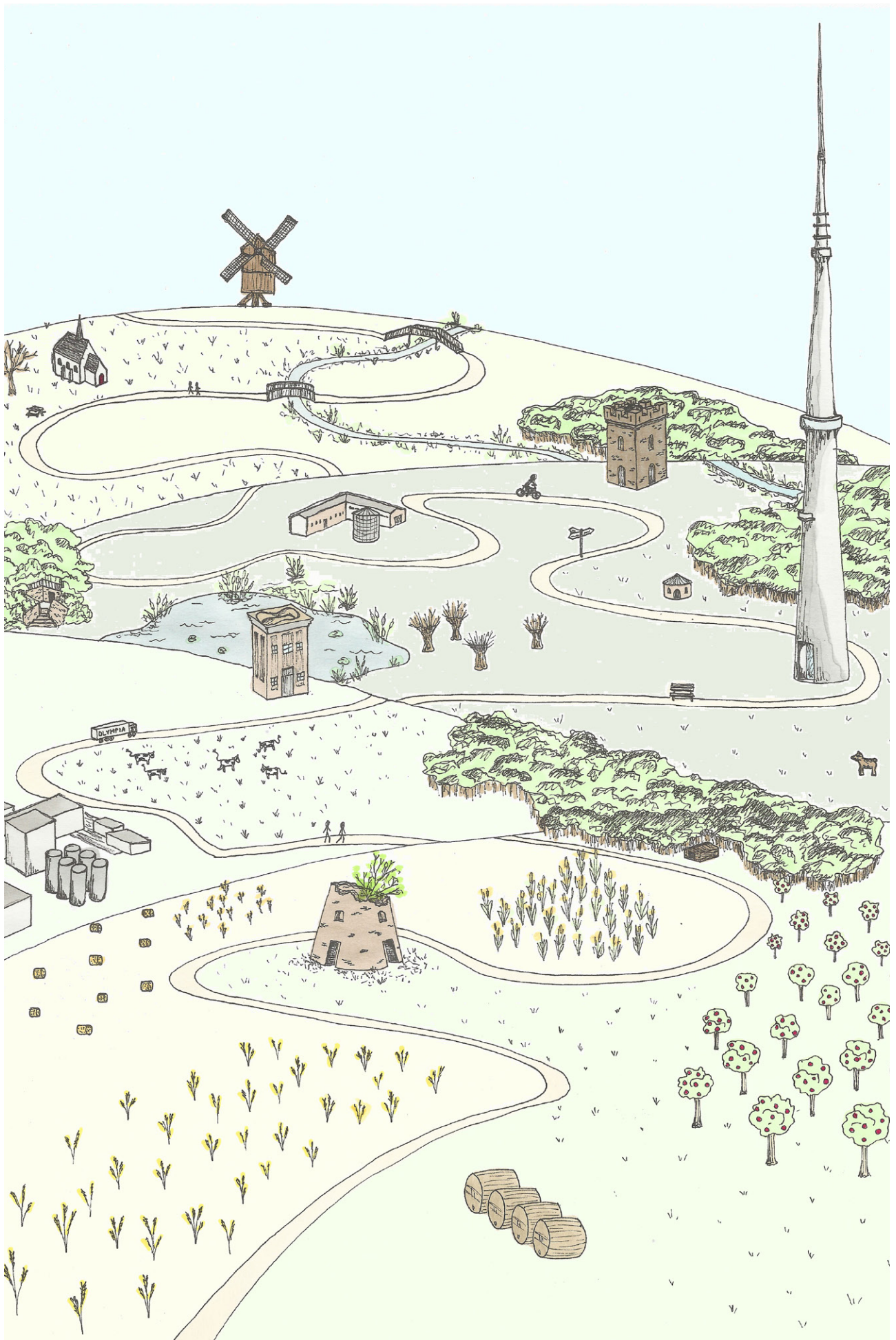
Academiejaar 2018 - 2019

Masterproef architectuur campus Sint-Lucas Brussel

KU LEUVEN

FACULTEIT ARCHITECTUUR
CAMPUS SINT-LUCAS
PALEIZENSTRAAT 65-67, 1030 BRUSSEL
HOOGSTRAAT 51, 9000 GENT
BELGIË

SAMENVATTING

De combinatie van een persoonlijke fascinatie voor kleine, bijzondere ruimtes, excentrieke woningen en de liefde voor mijn eigen streek, dat geeft als resultaat deze masterproef. Mooie stukjes erfgoed die mij persoonlijk raken zullen worden bewaard en krijgen een heropwaardering en herbestemming als bijzondere woonplaats.

Ondanks het uitgebreide wandelnetwerk in het Pajottenland is er weinig accommodatie voorzien om te overnachten. Langsheen een bestaande wandelroute van 205 km lang wordt er een reeks aan kleine paviljoenen met interessante historische en/of architecturale waarde geselecteerd die terecht belangstelling verdienen. Deze casestudies worden herbestemd als verblijfplaats, om te voorkomen dat ze ten prooi vallen aan verloedering en om de herinneringen uit de omgeving en de geschiedenis die eraan verbonden zijn levendig te houden.

Door het grotere aantal kleine verblijfsjes verspreid over de streek kan er een soort van verspreid hotel ontstaan. Denk maar aan de Italiaanse albergo diffuso, glamping,... allemaal succesformules die in de lift zitten. De huidige toeristische generatie is namelijk geboeid door experiment, vooral de ongewone ervaring speelt een grote rol. Deze masterproef geeft een antwoord op de huidige toeristische trends. Waarom zou je een mainstream hotel verkiezen boven een kleiner maar veel exclusiever paviljoen waar een mooi verhaal aan verbonden is?

Het doel is om te bewijzen dat ongebruikelijk wonen, of het nu een buitengewone vorm is of een relatief kleine ruimte, echt wel de moeite kan zijn en zeker niet hoeft af te schrikken. Voor mij is het belangrijk dat we in de toekomst steeds kleiner en compacter gaan ontwerpen. Elk project wordt een ware puzzel omdat de ruimte optimaal gebruikt moet worden, alle elementen zijn belangrijk. Kleine, bijzondere ruimtes zijn een kwaliteit, een ware uitdaging.

Het exterieur van de bestaande bouwwerken zal zoveel mogelijk behouden worden, maar aan de binnenkant gebeuren verscheidene architecturale interventies, die sterk verband houden met de reeds aanwezige kenmerken, en de bewustmaking hiervan en van de betekenis voor de omgeving en geschiedenis hieromtrent. De bestaande ongemakken worden getransformeerd tot (verborgen) kwaliteit. In de verschillende projecten wordt geëxperimenteerd om op een alternatieve maar respectvolle manier om te gaan met erfgoed.

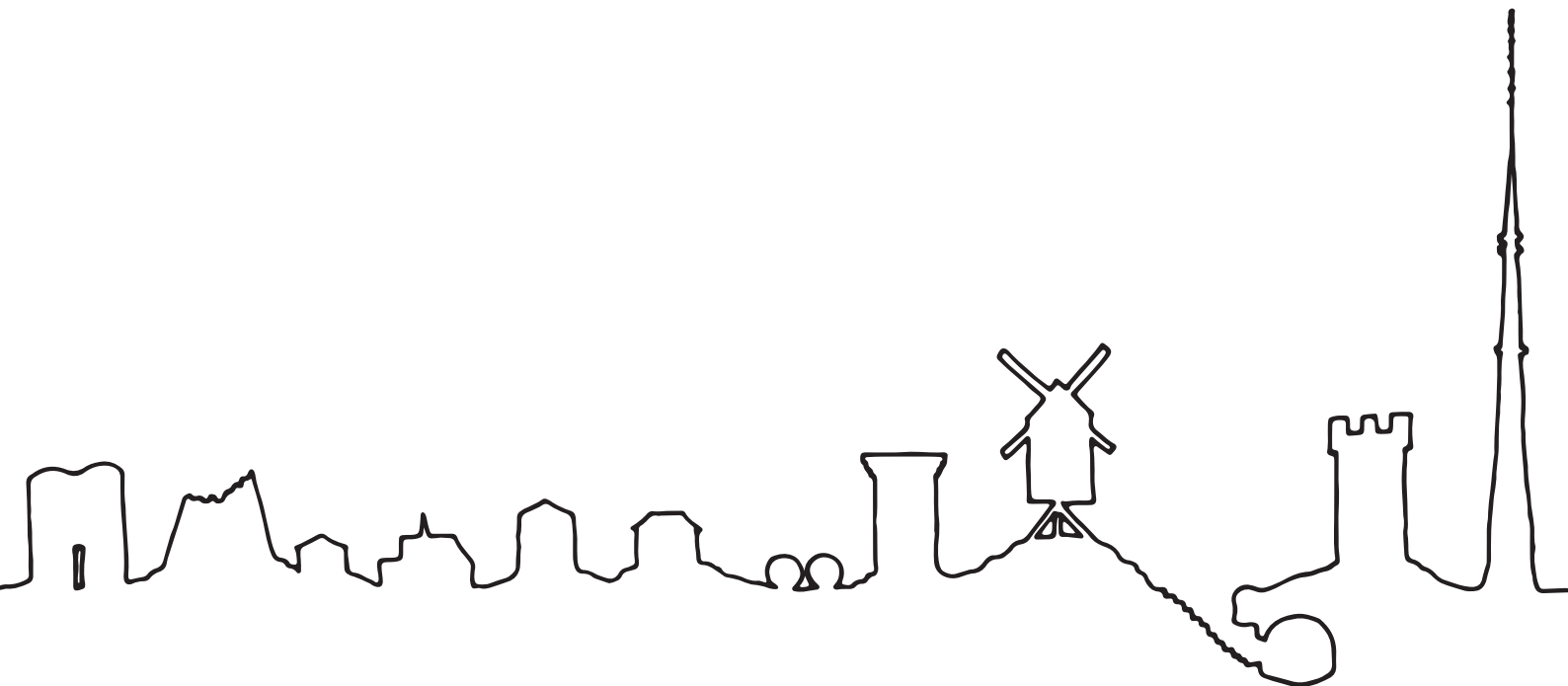
Het Pajottenland bestaat uit een landschap met glooiende velden, hoeves en historische bouwwerken. De streek is een groot samenhangend geheel, de geselecteerde bouwwerken hebben of hadden ooit allen een sterke band met de omliggende omgeving. De streek wordt in deze masterproef gepromoot in architecturale zin.

In deze masterproef wordt het bewonen van kleine, bijzondere ruimtes gestimuleerd, in combinatie met de conservatie van bestaande, specifieke eigenschappen van (historische) bouwwerken, die als troef worden ingezet. De verblijver wordt ingesloten in de afzonderlijke elementen van een samenhangend geheel.

VOORWOORD

Door de jaren heen zijn mijn interesses gegroeid en gespecificeerd, maar zonder de hulp van anderen zou dit niet hetzelfde zijn geweest. Bedankt aan de docenten van Sint-Lucas die me leerden om kritisch te kijken naar eigen projecten en zelfstandig moeilijke keuzes te maken. Maar volledig zelfstandig deed ik dit natuurlijk niet, ik heb dit resultaat aan verschillende andere mensen te danken.

Een bijzondere dankuwel naar mijn docenten van dit academiejaar aan Sint-Lucas: Nel Janssens, Arnaud Hendrickx, Filip Mattens en Sam Dieltjens. Ook de hulp en steun van mijn gezin & partner, andere familieleden en medestudenten Isa, Julie en Sophie ben ik erg dankbaar voor. Ook bedankt aan alle andere externen die me de informatie verschaften waar ik mee aan de slag ging voor deze masterproef, o.a. Robin Schaefferbeke & Kristien Merhaeghe, leerkracht grafische communicatie Veerle Deveen, Paul en Lydia van de kasteelhoeve, Inge Tondeur van de gemeente Sint-Pieters-Leeuw, Gwendolien Nerinckx van brouwerij Lindemans, Boudewijn Goossens van het Kasteel van Gaasbeek, de vrijwilligers van het Hertboommolenmuseum, Ignazio M Greco, mijn Italiaanse restauratie-professor in Rome, en Cathy De Bot.

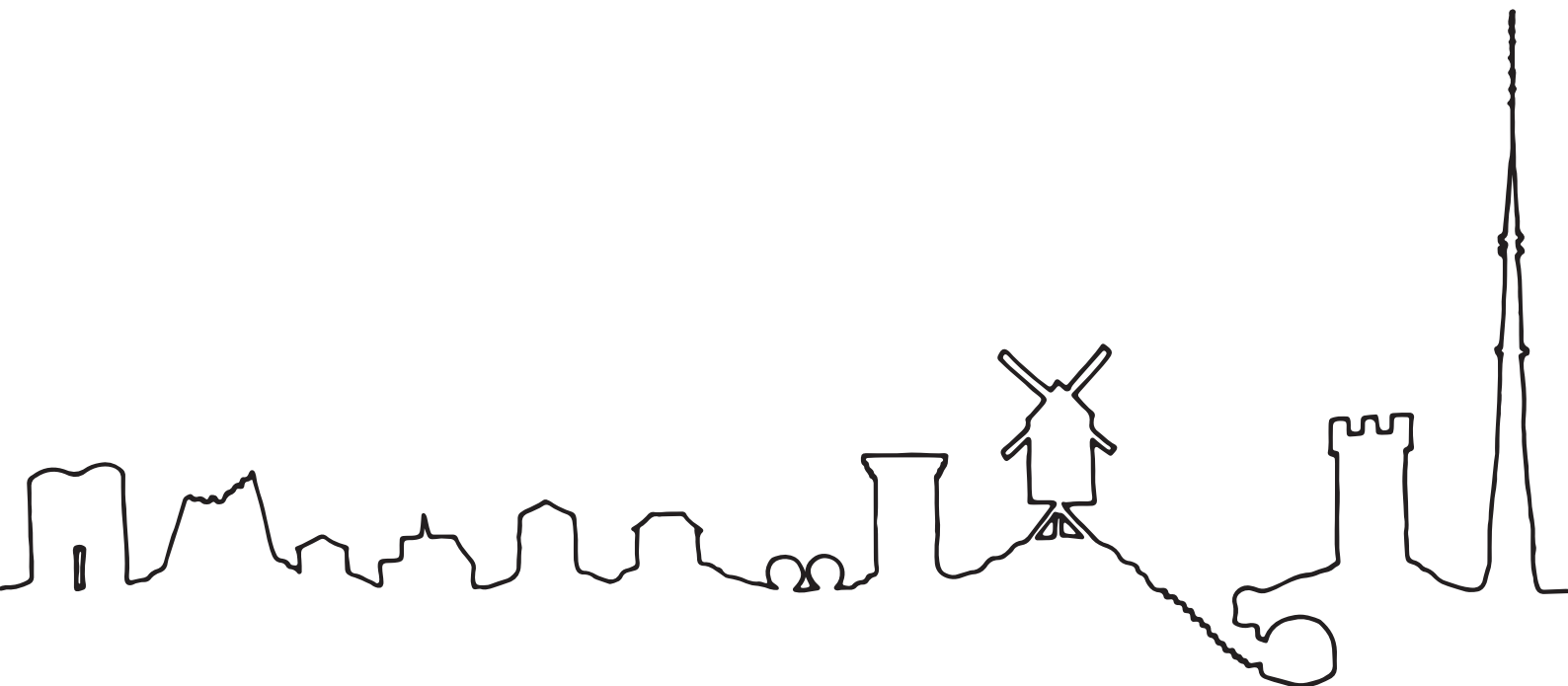

REFLECTIE

Dit project kan na het ontwerp zelf nog vele kanten op gaan. Elk bouwwerk blijft voorlopig in bezit van de huidige eigenaar die mee in de opbrengst ervan zal delen. Dit kan een privé-eigenaar zijn maar ook een organisatie of de gemeente. Een overkoepelende organisatie zal instaan voor het toeristische verhuur, dit betreft het financiële beheer en de voorziening van onderhoud en controle. Op termijn kan elk project worden aangekocht door een overtuigde koper die er zijn/haar officiële woonplaats van wil maken. Want dat is het doel, om mensen te inspireren en overtuigen hoe fantastisch het kan zijn om ongebruikelijk te wonen.

De projecten zijn niet zo algemeen toegankelijk als een standaard hotelkamer. Elk project heeft bijzondere hoeken en kantjes, zoals bijvoorbeeld een ladder in plaats van een trap enzovoort. Maar dit hoort bij de bijzondere finesse van het project, en de kenmerken verschillen bij ieder van de geselecteerde werken.

Deze nota bevat een reflectie van mijn masterproef. Er zullen 12 specifieke casestudies besproken worden, over elke case bestaat er nog een affiche en een brochure die getoond worden aan de jury, zie bijlage.

INHOUDSTAFEL

Samenvatting	5
Voorwoord	7
Reflectie	9
Van een passie en interesse naar een projectontwikkeling	12
Wandelen in het Pajotse landschap	14
Site bepaling	14
Inspiratie	15
Specifieke casestudies langsheen een Pajotse wandelroute	16
Avontuurlijke boekentocht	17
Ondergronds Ploeteren	22
Treed tot de hemel	23
Roterend Mechanisme	25
Fragiele Trechter	27
Verdrink in het leven van de koe	28
Hoog zweven en drijven	30
Beslissende omwenteling	35
Weelderig stulpje	40
(Be)leef de trap	42
De Verborgten Tuin	44
Magische boshut	50
Referentielijst	52
Nawoord	55

VAN EEN PASSIE EN INTERESSE NAAR SPECIFIEKE PROJECTONTWIKKELING

Door de jaren heen zijn er veel concepten en ontwerpen uit mijn pen gevloeid, maar al doende leer je wat je eigenlijk het meeste aanspreekt. Mijn persoonlijke interesse gaat niet uit naar grote, glamoureuze gebouwen in een drukke stad, maar wel naar kleine, bijzondere bouwwerken met liefst een ongebruikelijke vorm.

Deze masterproef is het resultaat van een groeiende persoonlijke fascinatie voor kleine, bijzondere ruimtes en de liefde voor mijn eigen streek. Door wekelijks te wandelen en fietsen door het Pajottenland raakte ik geboeid door de vele kleine bouwwerken die er staan en die vaak ooit een belangrijke rol speelden, of dat nog steeds doen, voor de omliggende streek. Vanuit die specifieke interesse is mijn aandacht gevallen op een reeks bestaande constructies met uiteenlopende vormen.

Ik maak een selectie van 12 bouwwerken langsheen een bestaande wandelroute van 205 km in het Pajottenland, wat natuurlijk veel te lang is om volledig op 1 dag te wandelen. Ondanks het uitgebreide wandelnetwerk in het Pajottenland, is er toch een tekort aan verblijfplaatsen en overnachtingsplekken. Daarom is het interessant om enkele bijzondere accommodaties in te richten, geïnspireerd door de bijvoorbeeld opkomende concepten 'glamping' en 'experimentele hotels'. Hiermee speel ik in op de toeristische trends van tegenwoordig, en deze te combineren met een architecturale uitdaging.

fig.1: Overzicht van de geselecteerde sites op de bestaande route. (Luc Selleslagh, Trekkings.be, 2009) (Google Maps, 2019)

5. Bijzondere accommodaties

Vonden we vroeger een luxehotel al heel wat, dat zijn we nu vooral op zoek naar accommodaties die iets unieks hebben. Dat kan de aparte architectuur zijn of een verrassend themahotel. Niet zozeer de bestemming maar de ervaring van het verblijf zelf is hier belangrijk. Denk maar aan de stijgende interesse voor ijs-hotels: erg comfortabel is het niet maar je kunt naderhand wel uitpakken met het feit dat je op ijs geslapen hebt. Ook (tijdelijke) hotels op bijzondere plaatsen blijken heel erg populair: bubble hotels (denk: tenten in doorschijnend materiaal) te midden de natuur, een iglo-hotel in de Alpen, een superdeluxe glampingtent in de woestijn, ... Vaak zijn deze accommodaties ook nog eens ecovriendelijk, dus extra punten!

Bestemmingen: de Bubble Lodge op Mauritius, het kurkhotel Eorkhotel in Alentejo, slapen in het midden van een meer in het floating house van Amieira Marina in Portugal en glampingtenten in Dubai en Jordanië.

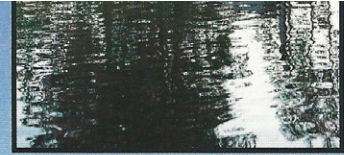

fig.2: Nina Tack, 2019

De bouwwerken hadden voorheen allen een nutsfunctie in een bredere context, maar nu zullen ze in mijn project herbestemd worden tot verblijfplaats. Maar natuurlijk geen gewone hotelkamer of dergelijke. Door ontwerpmatig te onderzoeken wat voor welk project de gepaste bouwkundige toevoegingen en aanpassingen zijn, genereer ik voor elk paviljoen andere architecturale interventies. De interventies zullen worden gebaseerd op een concept dat overeenstemt met de specifieke behoeftes van de panden zonder afbraak te doen aan de authenticiteit. De bedoeling hiervan is om te oefenen hoe je een kleine, ongebruikelijke plek kan inrichten tot een bewoonbare ruimte.

Het originele exterieur van de constructies wordt zoveel mogelijk behouden, maar binnenin zullen architecturale ingrepen gebeuren waarmee ik beoog een bijzondere belevingswaarde te creëren. De (bestaande) kenschetsende en vaak merkwaardige kenmerken van de ruimte worden versterkt en vormen zo de ruggengraat van het ontwerp. Door deze kenmerken vast te grijpen en ze uit te vergroten, wordt vaak een traditioneel gebruik van de ruimte belemmerd. Tegelijkertijd word je er wel veel bewuster van omdat je met opzet betrokken wordt in de soms onpraktische karakteristieken. Door deze bewuste omgangsvorm merk je hoe je aan de slag moet gaan met de ongemakken die de plek met zich meebrengt. Het gaat hier dus niet alleen om de restauratie of conservatie van het bouwwerk, maar ook de bewaring van de geschiedenis en de specifieke karakteristieken zijn belangrijk.

De paviljoenen hebben één bijzonder kenmerk gemeen: de binnenruimte is namelijk erg beperkt. Dit grijp ik aan als uitdaging van mijn ontwerp. Het is mijn overtuiging dat kleine ruimtes heel interessant kunnen zijn omdat alle verloren hoekjes optimaal gebruikt moeten worden. Door te spelen met multifunctionele aspecten probeer ik tot een boeiend en vernuftig ruimtegebruik te komen. Belangrijk is dat er zorgvuldig nagedacht wordt over wat waar geplaatst wordt, welke afmetingen en design er gebruikt worden. Tevens moet je bedenken welke functie een bepaald object nog kan hebben naast zijn vanzelfsprekendheid. Dagdagelijkse dingen en geringe handelingen zoals de trap op lopen of in de zetel ploffen worden minder alledaags doordat ze niet altijd evident zijn in een kleine ruimte. Nadelen in de herbestemming van de (soms oude) bouwwerken zijn er niet, dit zijn juist de uitdagingen waarrond ik de experimentele belevingswaarde wil opbouwen. Bezoekers worden bewust gemaakt van het karakteristieke van de plek en van de betekenis voor de omgeving en de geschiedenis ervan.

HET PAJOTSE LANDSCHAP

Het Pajottenland is de vruchtbare landbouwstreek tussen Brussel en Ninove, het heeft een licht heuvelachtig en een sterk landelijk karakter. Het Pajottenland wordt ook wel eens 'Toscane van het Noorden' genoemd. Kortom de ideale streek om er even tussenuit te glippen en lange fietstochten of wandelingen te maken. Het Pajottenland omvat de gemeentes in het zuidwestelijk Brabants heuvelland zijnde Bever, Herne, Galmaarden, Pepingen, Gooik, Lennik (waar ik zelf woon), Sint-Pieters-Leeuw, Roosdaal, Dilbeek, Ternat en Liedekerke. Wanneer men spreekt over het Pajottenland als toeristische streek worden de gemeentes van de Zennevallei er meestal bij gerekend, zijnde Halle, Beersel, Drogenbos en Sint-Genesius-Rode. (www.toerisme-pajottenland.be, z.d.)

WANDELEN

De kleine landelijke dorpen zijn kenmerkend voor de streek, het is een mix van het boerenleven met lokale activiteiten van een bruisend centrum. Wandel- en fietstochten zijn zeer populair in de omgeving. Overal waar je gaat kom je bordjes en wegwijzers tegen die je naar diverse routes leiden. Langsheen deze routes worden de typische elementen in het Pajotse landschap aan je blootgesteld. Je komt telkens langs nieuwe zichten en omgevingen, waaronder niet alleen de glooiende landschappen maar ook verrassende bouwwerken vaak verbonden aan een rijk verhaal. Mijn doel is om hierbij stil te staan.

De naam Pajottenland werd voor het eerst als 'Payottenland' vernoemd in één van de geschriften in 1845 van Frans Jozef de Gronckel, een Lennikse advocaat met veel aanzien in die tijd. Het woord 'Payot' bestond al sinds de vroege jaren in 1700, en is afgeleid van het Franse woord 'pays', wat 'streek' betekent. Door het suffix '-ot' toe te voegen werd het 'bewoner van de streek, streekgenoot', meer uitgebreid 'soldaat uit eigen streek'. De naam maakte snel zijn opmars, doordat andere invloedrijken de naam ook snel gingen gebruiken. Net zoals de naam werd opgepikt bij invloedrijken en die op deze manier bekend raakte, raakten ook vele van de geselecteerde bouwwerken bekend. Doordat ze zelf invloed uitoefenden, of in het bezit waren van personen met zekere macht. (Wikipedia, z.d.)

Het Pajottenland als toeristische streek is gekend voor haar landschappen, maar ook voor haar typische streekproducten. Lambiek, Geuze en diverse fruitbieren worden er al sinds de 14e eeuw gebrouwen. Deze worden vaak bewaard in opvallende ruimtes, waarvan er ook enkele betrokken zijn in mijn project.

De bedoeling van dit project is om mensen te inspireren en overtuigen hoe fantastisch het wel kan zijn om ongebruikelijk te wonen. Het doelpubliek is de huidige experimentele generatie en de (toekomstige) liefhebber van het Toscane van het Noorden. Men wil tegenwoordig niet per sé in een luxe villa met een zwembad verblijven. Een speciale, innovatieve ervaring wordt evenzeer op prijs gesteld. Ook een opmerkelijk concept in de hedendaagse architectuurwereld is herbestemming, en dit zal in de toekomst alsmaar groeien.

fig.3

Een boeiende inspiratiebron voor mij is het bureau ZECC architecten in Nederland. Zij hebben al verschillende herbestemmingen uitgevoerd in diverse bijzondere vormen. Ze transformeerden onder andere een kapel in Utrecht tot woning. Als verlenging van het balkon met het orgel is er een multifunctioneel object geplaatst in de ruimte. Dit object organiseert tegelijkertijd de verschillende leefplekken en richtingen die er zijn in de kapel. De kleuren van de authentieke glas-in-loodramen komen nog meer tot leven door de strakke witte afwerking. (ZECC architecten BV, 2007)

KAPELWONING ZECC

CABINS IN THE WILD

Een serie die me inspireerde is deze, waarin ingenieur Dick Strawbridge en bouwkundige Will Hardie 8 teams volgen die in het VK aan een wedstrijd meedoen waarbij ze een unieke cabine moeten bouwen met als thema de mythologie of tradities van Wales. De bedoeling is dat dit een pop-up hotel wordt, een kleine cabine met plaatselijk materiaal, die geboekt kan worden om een nachtje te verblijven. In de cabine moeten elementen zoals een kingsize bed, sanitair en een kitchenette aanwezig zijn. De serie benadrukt hoe een simpele cabine kan omgebouwd worden tot een prachtige woonplek. De 8 cabines zullen het eerste 'luxury pop-up glamping hotel' worden van Wales. (Cabins in the wild, 2017)

fig.4

fig.5

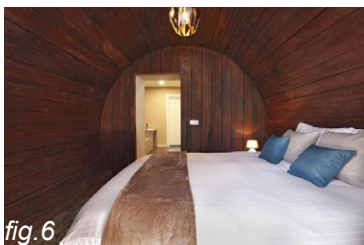

fig.6

Aan de oude haven van Stavoren ligt het hotel 'Vrouwe van Stavoren', vanwaar je op het terras de zeiljachten in het oog kan houden. Vrouwe van Stavoren is deels een gewoon hotel, met de typische hotelkamers, maar dit hotel bezit ook enkele bijzondere kamers. 12 grote wijnvaten zijn ingericht als overnachtingsmodule. Maar er zijn niet alleen kamers in de wijnvaten. Eén van de wijnvaten doet namelijk dienst als wellness. (<http://www.hotel-vrouwevanstavoren.nl>, 2009)

fig.7

De advertentie-site beschrijft de vaten als luxueus. Het feit echter dat er enkel een bed in geplaatst is en de badkamer niet geïntegreerd is in het geheel van het vat, vind ik persoonlijk een gemiste kans.

HOTEL STAVOREN

GROTTE DELLA CIVITA

In het zuiden van Italië ligt het dorpje Matera, dat bekend staat om zijn Sassi quartiere. Honderden grotten zijn bewaard gebleven en omgetoverd tot woningen, kapellen, ... Sinds 1993 maken deze Sassi quartiere dan ook terecht deel uit van de werelderfgoedlijst van de UNESCO. Het hotel 'Le Grotte della Civita' bevat 18 kamers en een voormalige kerk, die nu dienst doet als collectieve ruimte. De ruimtes zijn zo sfeervol mogelijk ingericht, maar wel met het oog op het behoud van de originele karakteristieken. (<http://legrottedellacivita.sextantio.it>, Daniele Kihlgren, late j. '90)

fig.8

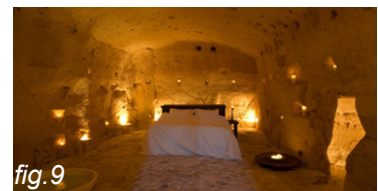

fig.9

Er zijn tal van interessante kleine bouwwerken in het Pajottenland. Gebaseerd op een bestaande wandelroute van 205km, selecteerde ik er 12 met ieder een andere uitgesproken vorm, maar allen met het potentieel om een bewoonbaar te worden.

De bedoeling is dat de bouwwerken een heropwaardering krijgen en niet ten prooi zullen vallen aan verloedering en vergetelheid. Elk paviljoen is of was namelijk geen geïsoleerde eenling maar maakt of maakte deel uit van een groter omgevingsgeheel. Deze bouwwerken hebben of hadden vaak een belangrijke betekenis voor de omgeving waarin ze werden ingeplant. De herinneringen uit de omgeving en de geschiedenis die eraan verbonden wens ik levendig te houden. Ze verdienen de nodige aandacht.

De 12 projecten zijn geselecteerd op basis van de vorm en karakteristieken. Elk bouwwerk is van een andere aard, en ook de ingreep zal telkens van een andere aard zijn. De buitenkant van de bouwwerken zal steeds behouden worden. De binnenkant daarentegen wordt volledig nieuw leven in geblazen. Dit zal telkens op verschillende manieren gebeuren, maar er wordt altijd ingespeeld op de bestaande eigenschappen.

Het netwerk van 12 verblijfplaatsen is een oefening om te experimenteren met het bewonen van kleine, ongebruikelijke ruimtes. Ik vind het belangrijk om, met het oog op de toekomst en de schaars wordende open ruimte, te experimenteren met het ontwerpen op een compacte, maar wel nog steeds aantrekkelijke manier.. Dit is een uitdaging die hier zeker naar voren komt, en dat volgens mij meer en meer zal doen in de toekomst. Niet alleen het kleiner ontwerpen is een punt op de agenda, maar ook herbesteding en verbouwing zal steeds meer aan bod komen. In deze masterproef wordt er geëxperimenteerd met de herbesteding van ongewone ruimtes, zonder afbraak te doen aan het historisch of architecturaal erfgoed. Hierbij wil ik het klein en ongebruikelijk wonen, de woonwijze van de toekomst, aantrekkelijker maken voor de lezer en/of bezoeker, het hoeft niemand af te schrikken, er zijn immers veel mogelijkheden en het is echt de moeite waard!

Vlaanderen wordt steeds meer en meer verstedelijkt gebied, maar toch is er nog zeer veel versnipperd landschap te vinden en hebben we een uitgebreid wandelnetwerk. Vele mensen ontgaan aan de prachtige panorama's die ons Vlaamse landschap bezit. Jammer genoeg bezit Vlaanderen niet veel mogelijkheden om meerdaagse wandelingen te maken en intussen op een interessante plek te overnachten. Omdat ik zelf uit het Pajottenland kom en zeer fier ben op mijn mooie streek, leek het een logische beslissing om een wandelroute waarmee ik vertrouwd ben in het Pajottenland te kiezen als casestudie. Langsheen de route van "Voettocht in Pajottenland" komen we diverse typische bouwwerken tegen, ze kunnen zowel verwijzen naar landbouw als naar industrie. Constructies zoals kapelletjes, silo's en elektriciteitscabines zijn een vast gegeven in het Pajottenland. Een opvallende voormalige elektriciteitscabine is degene naast het kasteeldomein Oplombeek, op een kwartiertje stappen van het centrum van Gooik.

fig. 10

De oude elektriciteitscabine behoort tot het domein van de kasteelhoeve Oplombeek, wat heel wat zegt over diens machtsuitoefening. Een elektriciteitscabine in je tuin, stond gelijk aan heerschappij. Elektriciteit was namelijk zeer gewild bij iedereen. Gezien deze oude cabine intussen al lang geen functie meer heeft, wou de gemeente deze laten afbreken. Gelukkig heeft de eigenaar zich hiertegen verzet. Het had een zonde geweest om dit meer dan 100 jaar oude industriële erfgoed te laten slopen. De elektriciteitscabine bevat geen elementen meer die naar vroeger verwijzen, behalve één enkele vloer en een stalen, smalle, steile trap. De eigenaars hadden al een eigen idee van wat ze met de cabine willen doen dus ga ik hiermee aan de slag, en het dak zal hier mee in betrokken worden, want vanaf daar heb je een schitterend uitzicht. (P. Dujardin, persoonlijke communicatie, 23 februari 2019)

REEDS AANWEZIG

- elektriciteit
- bakstenen buiten- en tegelijk ook binnenmuur van 30 cm
- stalen trap naar eerste en enige verdiep
- ramen van enkel glas, met betonlook afwerking
- een deur van RVS, grijs geverfd
- toegang naar het dak met ladder

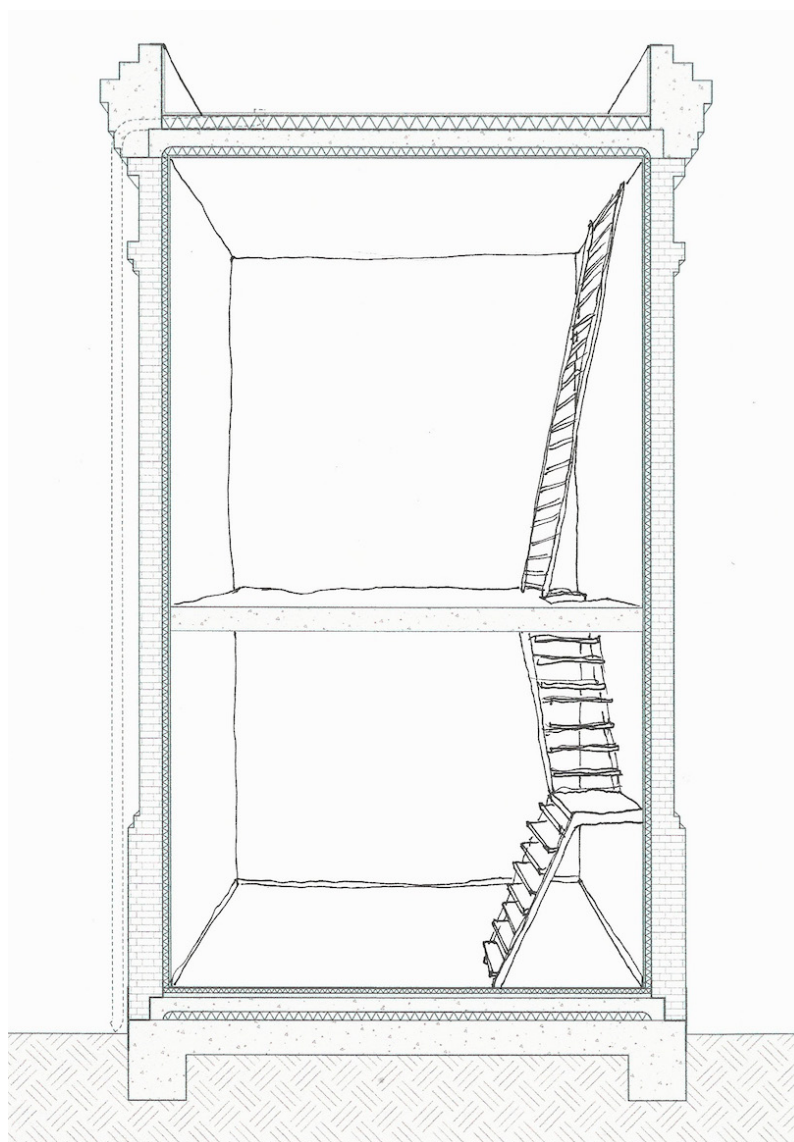
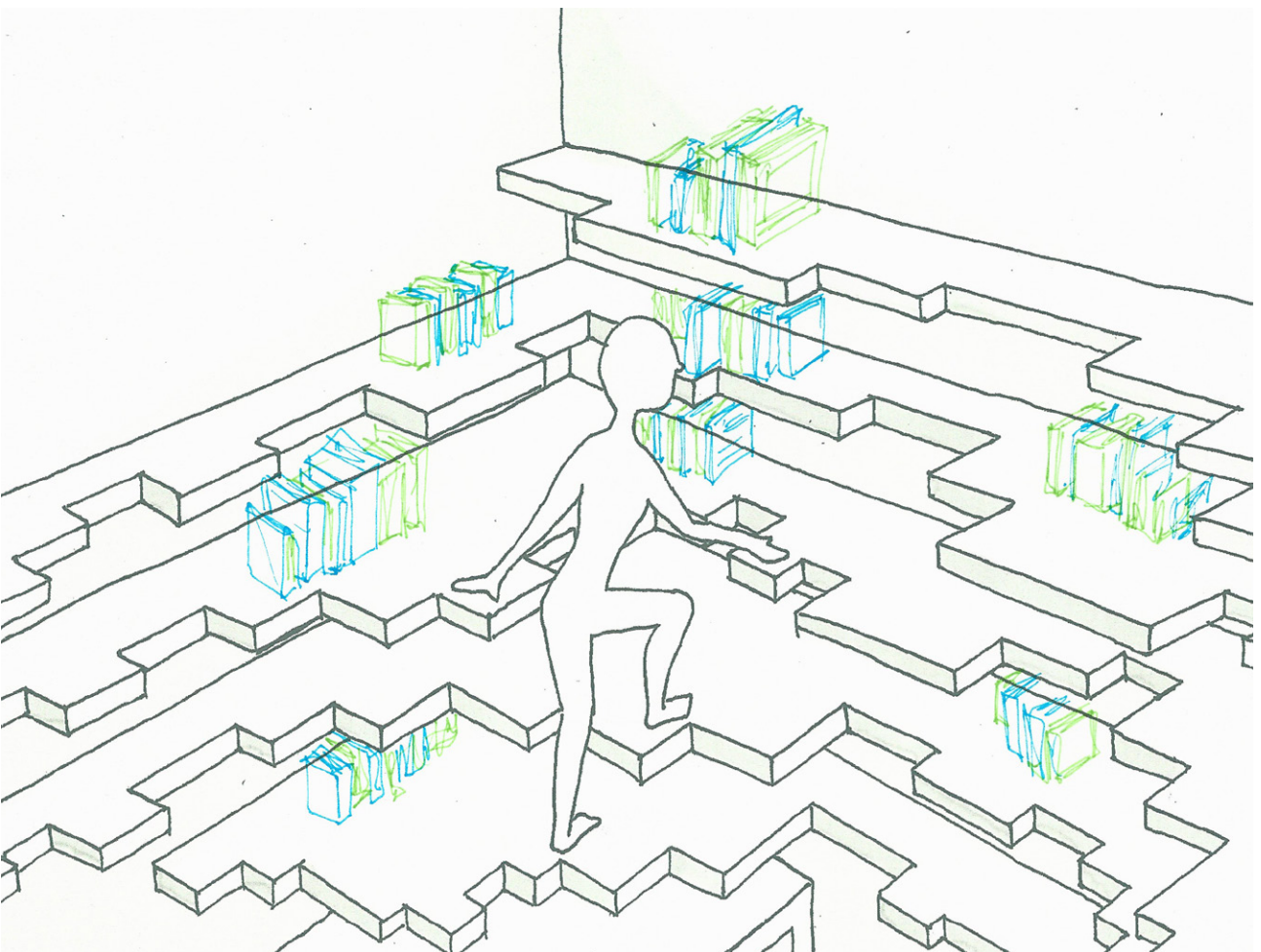
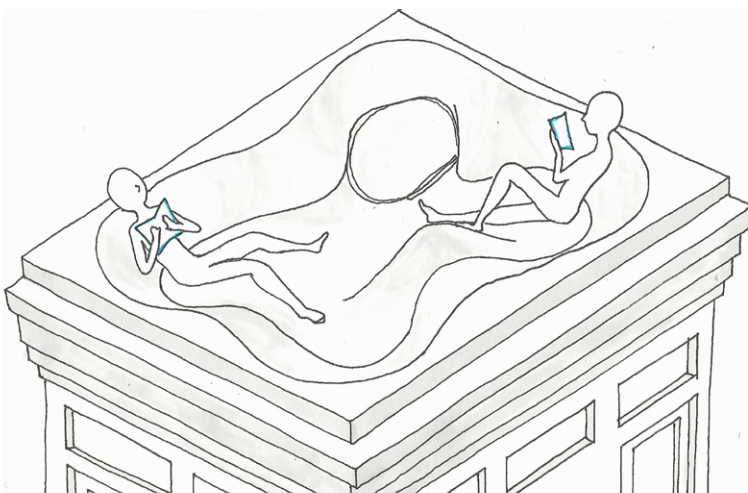
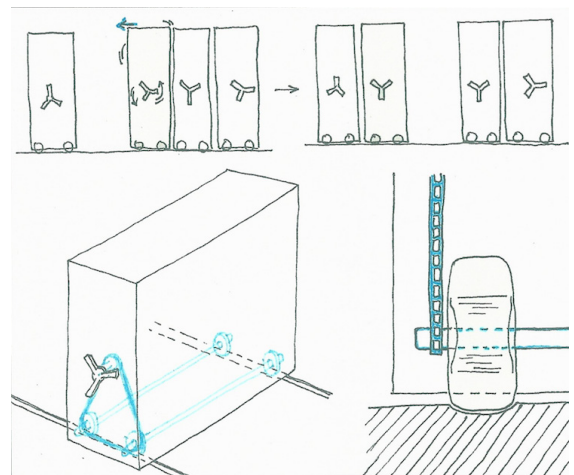
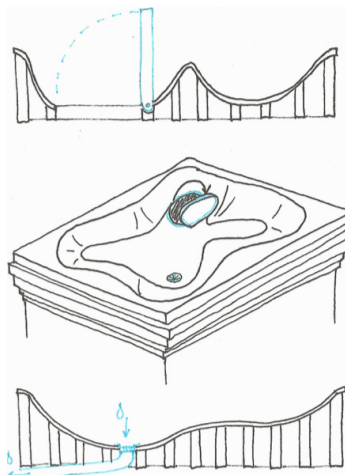
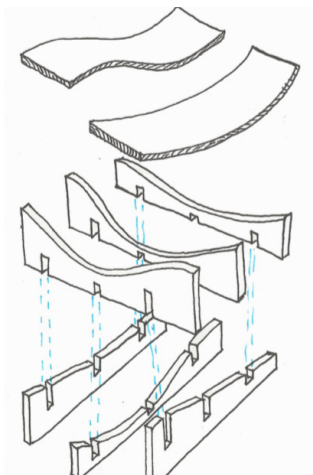
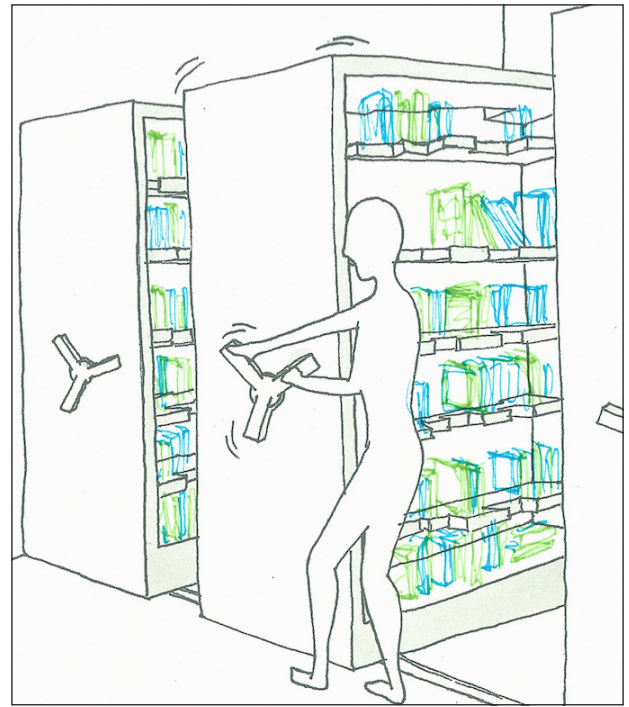

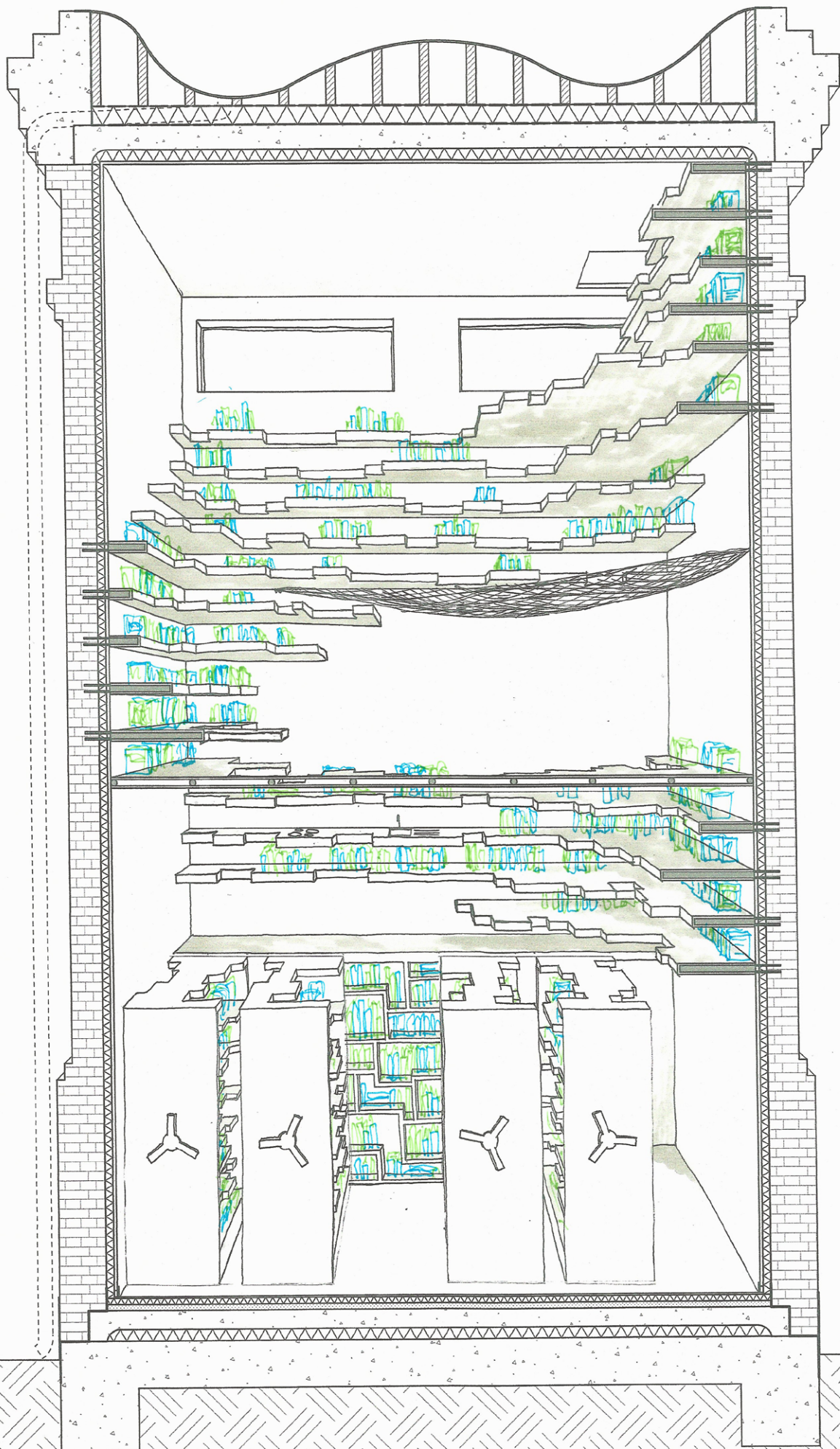
fig. 11

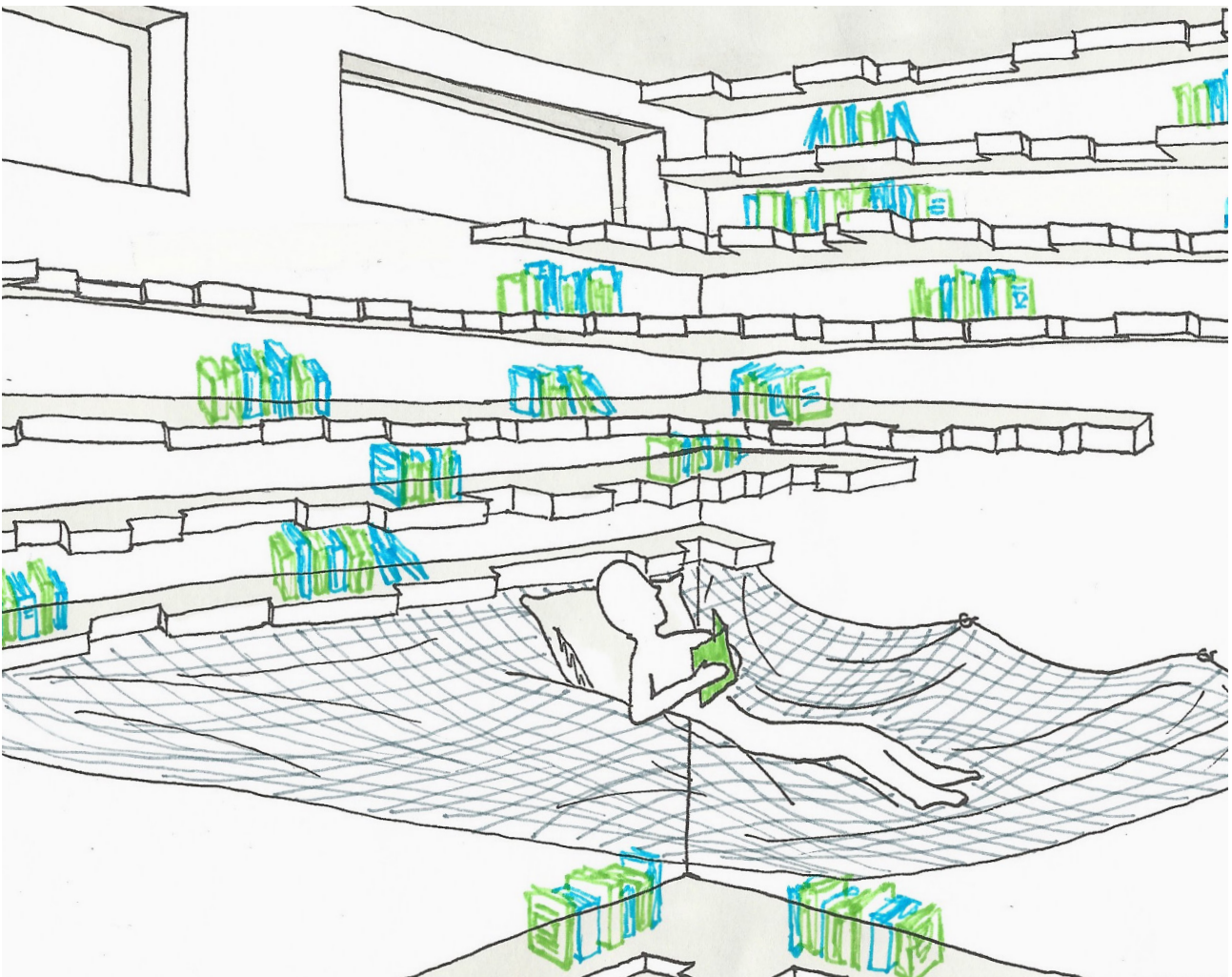
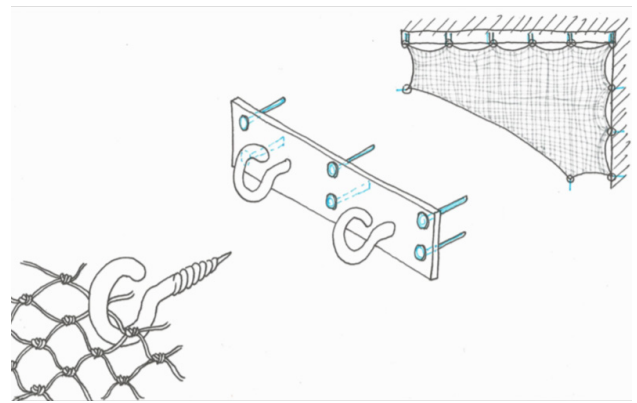
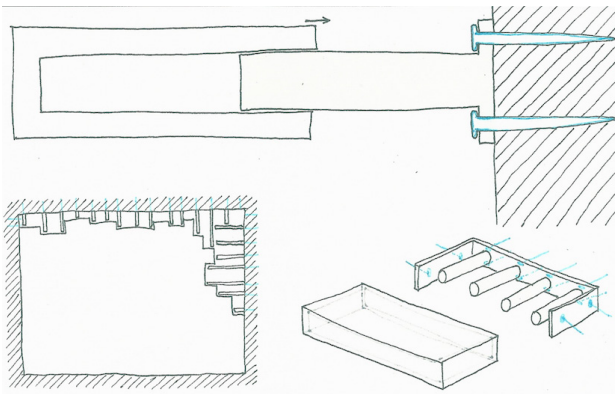

De wens van de huidige eigenaars tot leesplek van de oude toren heeft me geïnspireerd om dit idee verder uit te werken. Bovenop het dak is er een leeskuip die uitzicht heeft over de kasteeltuinen en -vijver. Om boven te geraken, klim je als het ware in een spel van boekenkasten naar boven. Beneden zijn er 4 verschuifbare kasten. Als je ze allemaal naar links schuift, zie je dat er achteraan nog een badkamer verborgen zit. Maar als je ze op een andere bepaalde manier verschuift, komt er een trap tevoorschijn, die je de eerste klimtocht aanreikt. Wanneer je deze trap opklimt, wordt het alleen maar spannender. Een zee van boekenplanken met op het eerste zicht rare hoeken en kanten.

Deze planken zijn in de muur bevestigd volgens het principe van een zwevende trap. De boekenplanken steken uit op een zodanige manier dat je ze één voor één als trede kan gebruiken om ten eerste naar een net te klimmen, of tot helemaal boven, waar er een opening in het dak zit waarlangs je naar de leeskuip gaat, die bestaat uit buigzaam triplex hout, op een frame bevestigd. Onderweg naar boven ontdek je tussen de boekenkasten een badkamer, kitchenette, tafel en banken, en een hangnet om in te liggen of slapen.

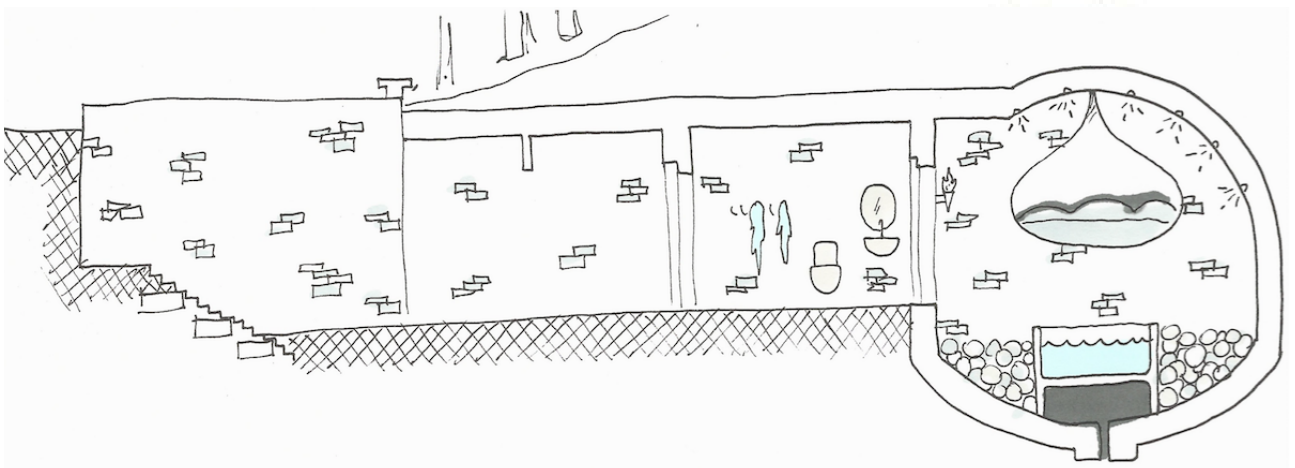
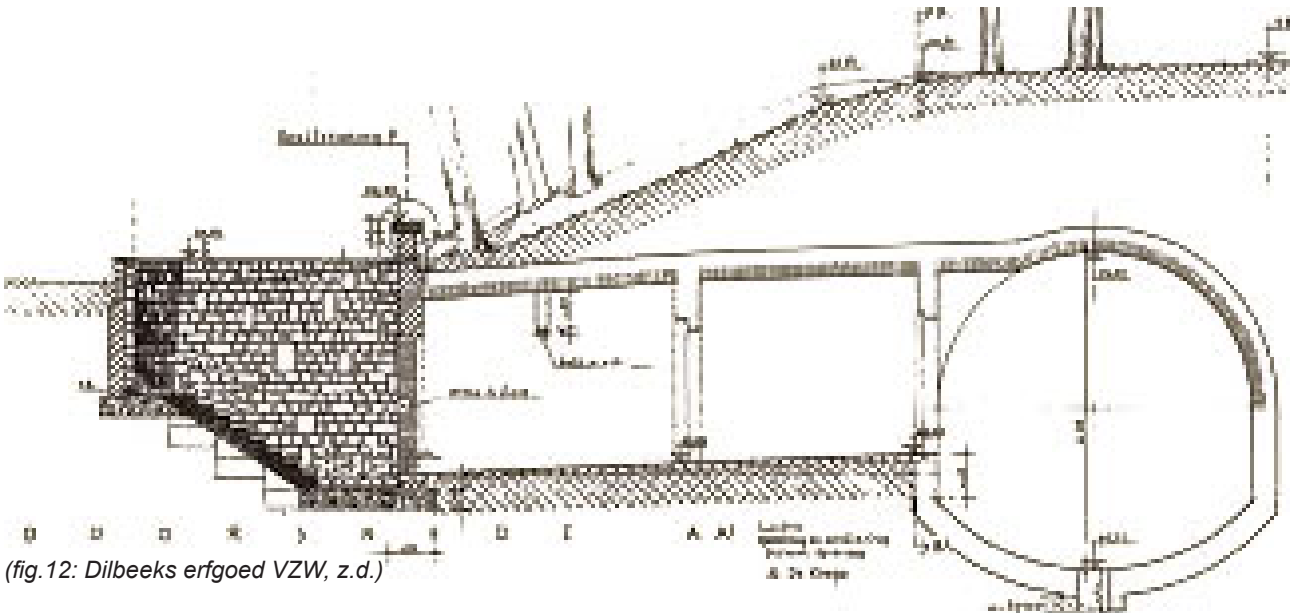

Naast de begeerde elektriciteit van de kasteelhoeve, zijn er op kasteeldomeinen ook andere elementen te vinden die gewild werden door het volk. In tegenstelling tot de rechthoekige vorm van de elektriciteitscabine, denk ik hierbij aan de bolvormige ijskelder bij het kasteel van Dilbeek. Beide bouwwerken waren absoluut geen plaatsen waar je even kon verblijven, maar ze waren wel begeerd door het volk, terwijl beide dingen nu wel als een vanzelfsprekendheid gezien worden. Deze bouwwerken moeten opnieuw in de verf gezet worden. Dit is een voorbeeld van een zeer beperkte binnenruimte waarbij de ruimte optimaal ontworpen zal moeten worden. De ijskelder zit onder de grond en is bereikbaar door een lange smalle gang.

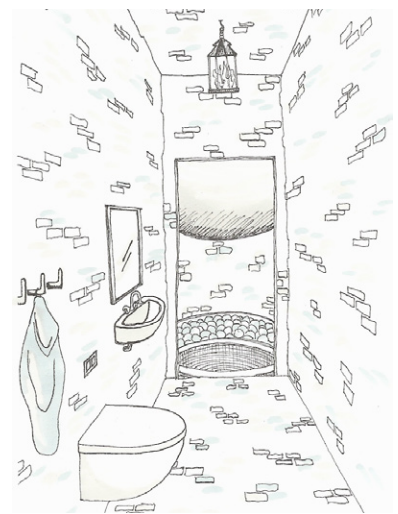
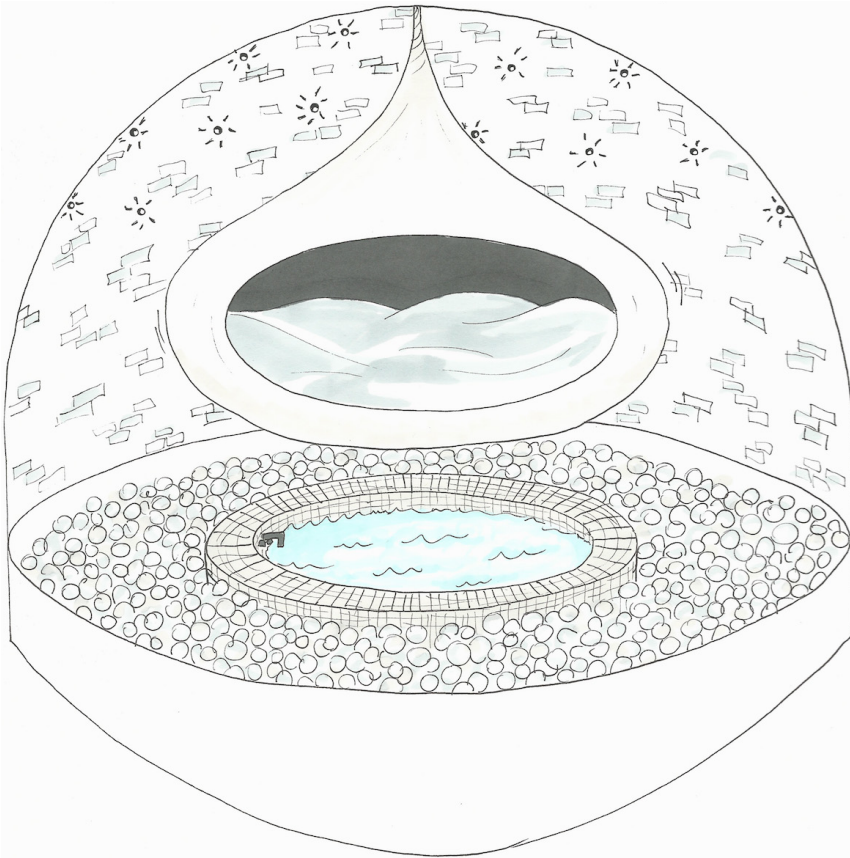
Vroeger bezaten rijke mensen een ijskelder, waarin ze in de winter het ijs bewaarden zodat men in de zomer het voedsel kon koel houden. Het is er dus donker en koud. De ijskelder van Dilbeek is bolvormig en heeft daardoor een onstabiele ondergrond. Hij lag meestal bedekt met ijs en dus niet erg toegankelijk. Bovendien ligt hij meer dan 2m onder de grond. Je kan hem bereiken door een trap en een 8m lange, smalle gang. De ijskelder dateert van 1862 en is gemetst met Antwerpse baksteen en kalkmortel. De ingang naar de lange smalle gang is gemetst door mijn opa, via hem ben ik op de hoogte van de beschrijving en de details, want ik was er zelf nog nooit in geweest. De ijskelder ligt dan wel in het centrum van Dilbeek, maar hij valt niet erg op. Hij zit namelijk ook nog eens verstopt onder een beukenbos. Gezien zijn ligging in het centrum is hij wel makkelijk te bereiken. (J. De Greef, persoonlijke communicatie, 8 februari 2019) (Dilbeeks erfgoed VZW, z.d.)

REEDS AANWEZIG

- bol metselwerk
- kilte, koude
- donker, geen (dag)licht
- kleine bolruimte, onstabiele ondergrond
- lange smalle gang
- afloop naar de grond

Voordat je de bolvorm binnengaat, moet je eerst door de lange gang. In deze gang bevinden zich de wc en gootsteen, waardoor de gang nog smaller lijkt te zijn en je tegen de koude muur geduwd wordt. In het midden van de bol komt een bad te staan, met daarrond een foampit. Uiterst geschikt om je lekker in te nestelen, en meteen ook een oplossing maar toch ook een benadrukking voor de onstabiele ondergrond. Boven het bad hangt een slaapcocon, waar je je droge kleren kan leggen en rustig heen en weer kan schommelen met je gedachten in het verre verleden van deze ijskelder.

Veel licht zal er niet zijn in de ijskelder, en al zeker geen daglicht. Personen met claustrofobie wordt deze accommodatie niet aangeraden, personen die eens een spannende donkere nacht willen beleven daarentegen wel. Bovenaande bolzaleen sterrenhemel aan lichtjes geïmplementeerd worden.

Qua vormelijkheid is een bol misschien wel de meest zuivere vorm die er is. Geen hoeken of vlakken, geen aangegeven richting, en natuurlijk ook de oneindigheid van de vorm. Alhoewel een ijskelder een vrij onbekend gegeven is, is het toch een ware architecturale uitdaging om hiermee aan de slag te gaan. Wat wel een bekendere uitdaging is bij het publiek vandaag, en mij persoonlijk sinds het begin heeft gefascineerd, is de herbestemming van kerken en kapellen. Deze vormen zijn vaak wel iets luxueuzer. De vorm van de Woestijnkapel bijvoorbeeld is geheel tegengesteld aan de bolvorm van de ijskelder. De Woestijnkapel is een vrij ruime plaats die bestaat uit verschillende tegen mekaar geplaatste volumes met afgeschuinde kanten.

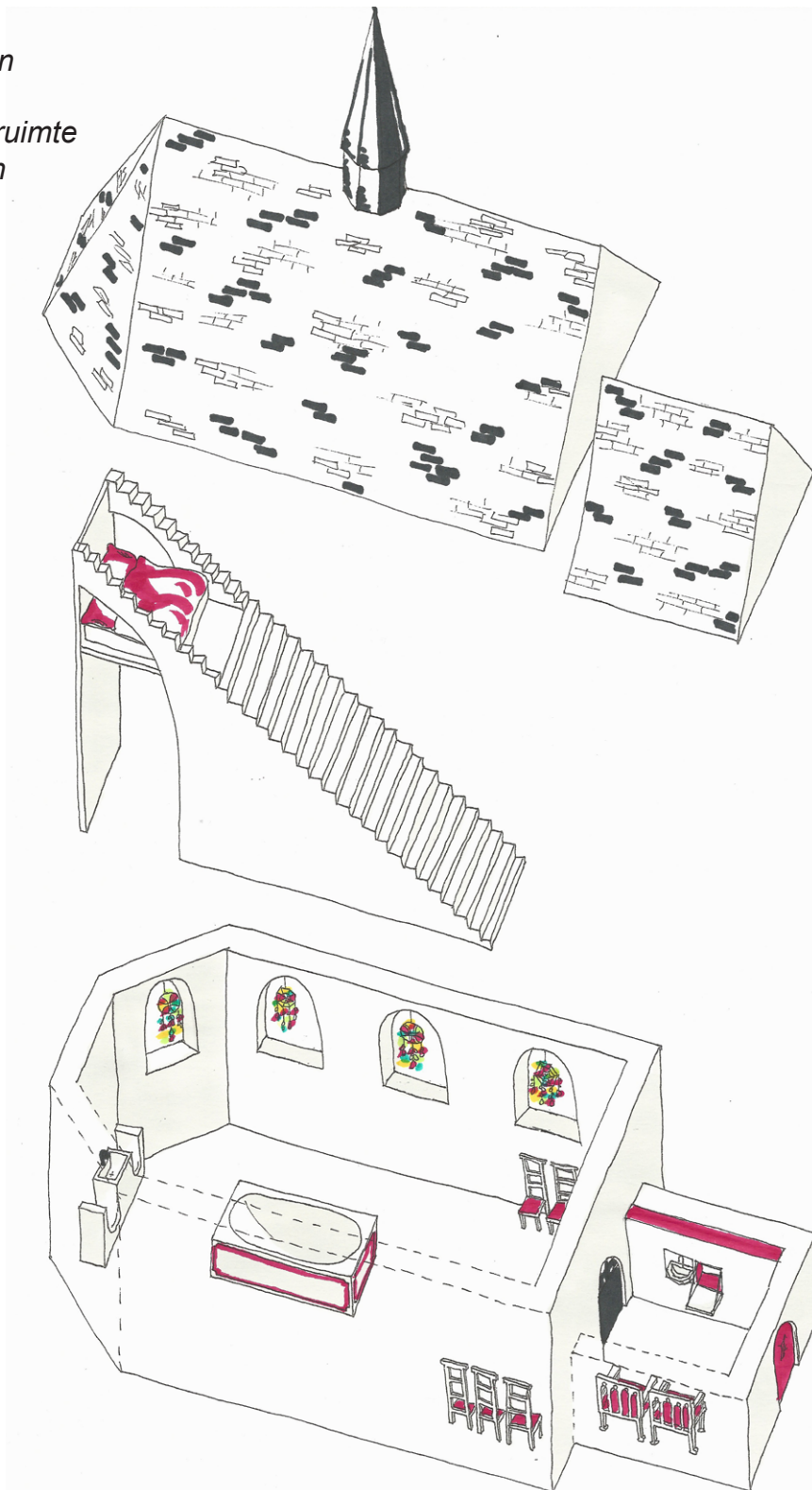
fig. 13

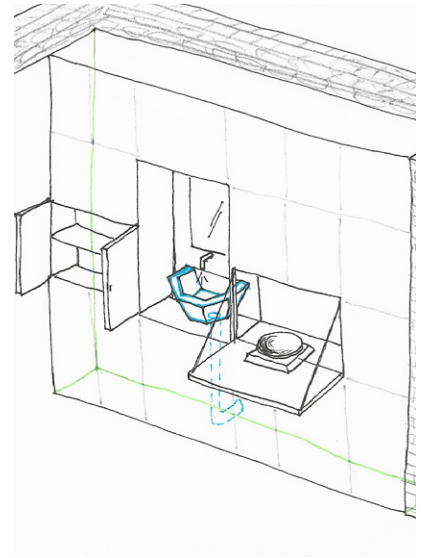
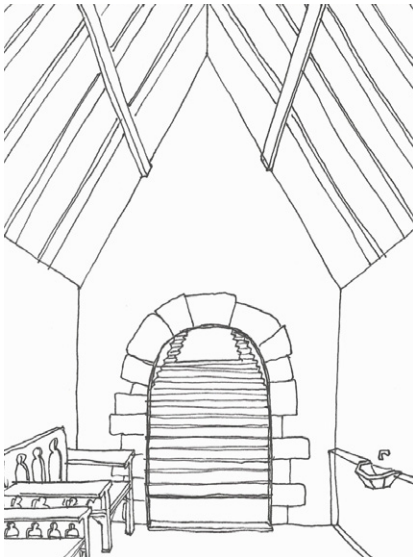
De Woestijnkapel in Gooik is rond 1600 gebouwd, specifiek op deze plek omdat een schapsherder hier een koperen kruis opgroef. Hij bracht het weg en op wonderbaarlijke wijze lag enkele dagen later het kruis terug op deze zelfde plek. De kapel is gelegen op de voormalige bedevaartroute van het Heilige Kruis. De kapel is verschillende keren gerestaureerd, ze bevat spitsbooggewelven uit 1785 en een leien zadeldak. Het exterieur is vandaag de dag wit, maar dit is niet altijd zo geweest. Ze is opgebouwd uit een volle muur van handgemaakte baksteen en Lembeekse zandsteen, en de binnenkant is afgewerkt met witte plakkerij. (www.gooik.be/vrije-tijd, 2012) Het smetteloos witte interieur zal onder andere in het nieuwe ontwerp behouden worden.

REEDS AANWEZIG

- witte, heilige ruimte
- oude stoelen, intact
- elektriciteit en licht
- wijwaterfont
- 4 transparante ramen
- inkom + grote hoge ruimte spitsbooggewelven

De kapel wordt (bijna) helemaal leeggehaald, op enkele stoelen en het wijwaterfont na. Middenin de kapel wordt een groot multifunctioneel trapmeubel ingebouwd. Wanneer je dit meubel zou weghalen is de voornaamste ruimte van de kapel weer authentiek, er worden geen aanpassingen gedaan aan de muren en plafond. Achter dit centrale trapmeubel worden de nutsvoorzieningen verscholen, net zoals de rekvisieten vroeger achter het altaar werden verborgen, het belangrijkste element in de ruimte. Achter de trap bevinden zich een meubel met ingewerkte toilet, lavabo en voetbad, en een groot bad dat oogt als een oude graftombe. Het voetbad is symbolisch voor de wandelaars die na hun bedevaart hun voeten willen wassen, zoals Jezus vroeger deed. In de inkomhal bevindt zich een wijwaterfont. Dit zal omgebouwd worden tot gootsteen, geïntegreerd in een kitchenette die er rond wordt gebouwd. In de buurt van de kapel zijn er niet veel eetgelegenheden, vandaar de nood aan een eigen kitchenette. Voor de ramen worden gekleurde, glazen dromenvangers opgehangen, die verwijzen naar authentieke glas-in-loodramen en dus een leuk spel zullen vormen met de witte muren en het witte trapmeubel. Bovenop het meubel bevindt zich het bed, de hemel.

Sinds jaar en dag is de kapel een vaste waarde in het landschap. Dat was vroeger ook zo voor windmolens. Ieder dorp had er één. Helaas blijven er vandaag niet veel authentieke houten windmolens meer over. In het Pajottenland is de Hertboommolen, beter bekend als de Zepposmolen, gelukkig bewaard gebleven. Het is vandaag de dag de bekendste molen van België. Windmolens stonden meestal vlakbij een woning of boerderij. De molenaarswoning werd 's avonds en 's nachts gebruikt, maar overdag werd er gewerkt en graan gemalen in de molen. Aangezien er geen graan meer gemalen wordt en de molen dus niet vol staat met zakken graan en molengereedschappen, kan de molen perfect dienst doen als verblijfplek.

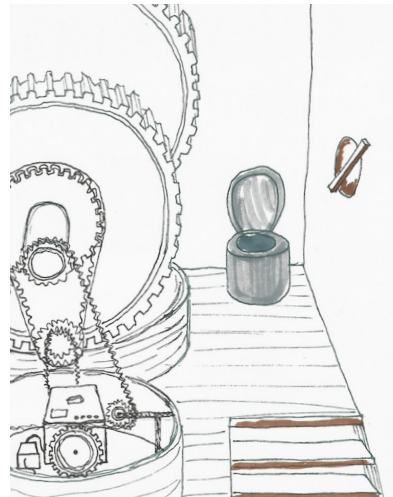
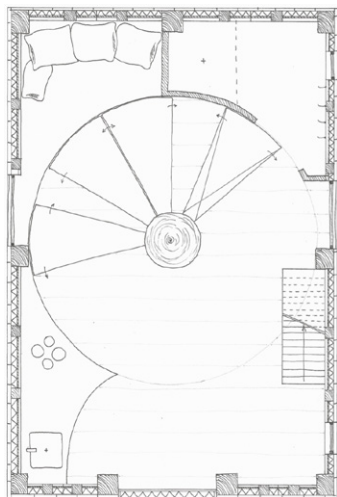
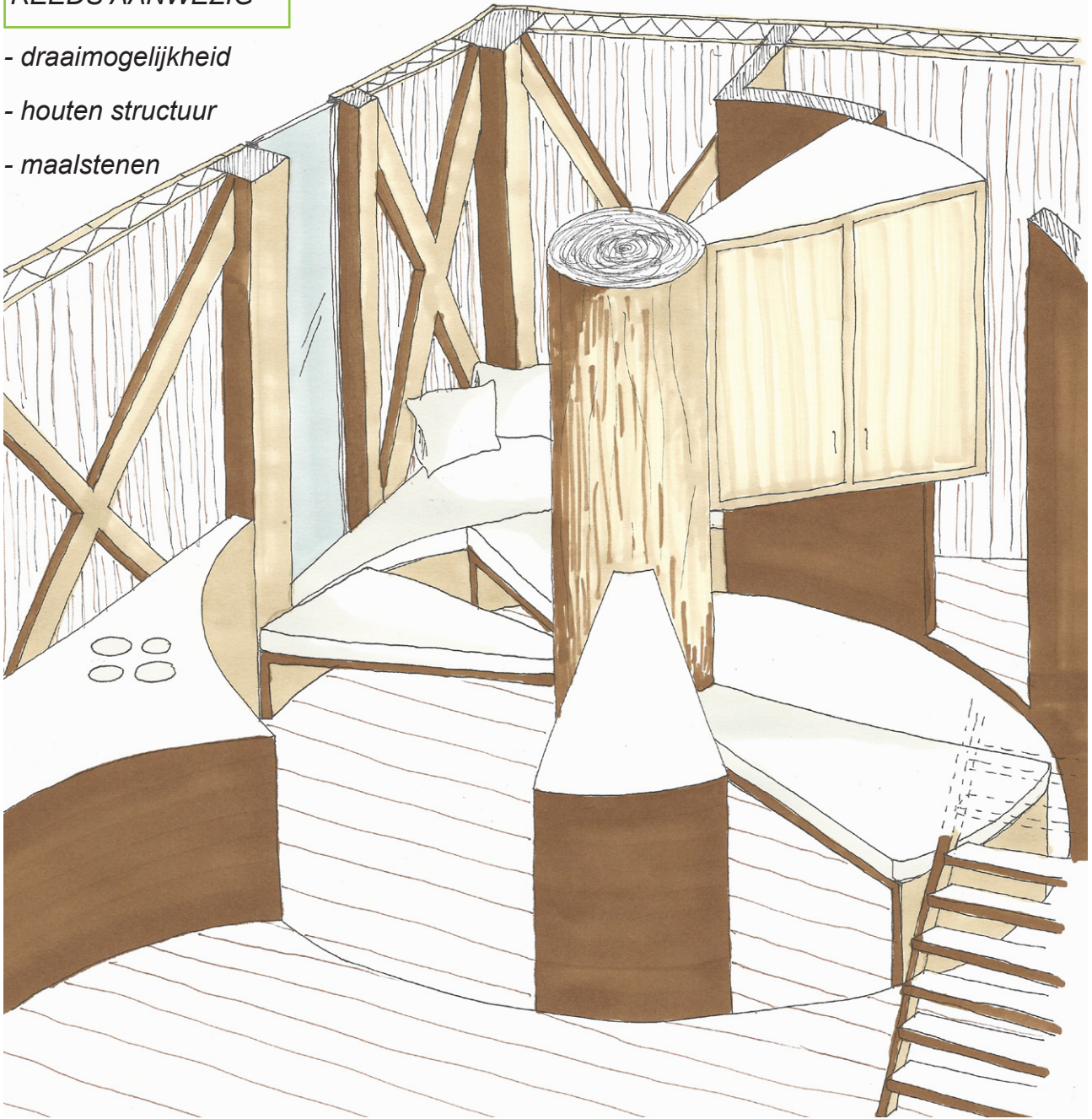

fig.14

De Hertboommolen ligt vrij afgelegen, te midden van de velden van Roosdaal. Op deze heuvel staat al sinds de 14e eeuw een molen, maar deze is verschillende keren heropgebouwd. Tot in 1999 heeft de molen gedraaid om graan te malen. Op de dag van vandaag heeft hij nog steeds het statuut als 'maalvaardig', maar er wordt nog zelden gemalen. Origineel had de huidige Hertboommolen één maalsteen op de steenzolder. In 1740 werd er een tweede maalsteen geplaatst en in de 19e eeuw een derde. Wegens plaatsgebrek kwam er hierdoor dus een uitsteeksel ter hoogte van de steenzolder en enkele planken moesten worden opgeschoven. Tussen de originele planken ontstond dus een spleet die werd opgevuld met een andere, lichtere houtsoort. De zoveelste, want de molen is geconstrueerd met vele verschillende houtsoorten. De Hertboommolen is gebruikt in de serie 'kapitein Zeppos', en is beschermd als monument én als stads- en dorpsgezicht. (vrijwilligers van het Hertboommolenmuseum, persoonlijke communicatie, 17 februari 2019) (www.molenechos.org, z.d.)

REEDS AANWEZIG

- draaimogelijkheid
- houten structuur
- maalstenen

De belangrijkste elementen van een molen zijn de roterende elementen. Naast de wieken die draaien, draait de molen ook nog om zijn as, de steenbalk. De meubels zullen ook om deze zelfde as draaien, door dit te doen worden er andere meubels gecreëerd, bijvoorbeeld de zetel wordt een bed, de kast wordt een deur voor de badkamer. Op de plek waar in der tijd de uitbreiding is gebeurd, zullen de anders gekleurde planken vervangen worden door een raam. Het enige licht dat er nu invalt zijn de ronde loergaten die open en dicht kunnen. Op de steenzolder, waar de maalstenen staan, is er niet erg veel plaats om een leefruimte te maken. Maar dit wil niet zeggen dat hier geen andere nuttige zaken kunnen gebeuren. De wc zal hier geplaatst worden, en de maalstenen zullen omgebouwd worden zodat ze energie kunnen produceren en dat de accommodatie zelfvoorzienend wordt.

Nu we toch in de sector van het graan zitten, kan dit rechtstreeks gelinkt worden aan een ander bouwwerk in mijn selectie. Het graan dat de molen gemalen heeft, moet daarna natuurlijk ook nog verwerkt worden tot brood. Dit brengt ons naar de graansilo van Hoevebakkerij De Haseleer, waar ik zelf nog gewerkt heb. In deze graansilo werd het graan bewaard. In tegenstelling tot de molen die in een open vlakte op een hoger gelegen punt staat, vinden we de graansilo op een binnenkoer van enkele schuren en de bakkerij, centraal gelegen in het dorp Oudenaken.

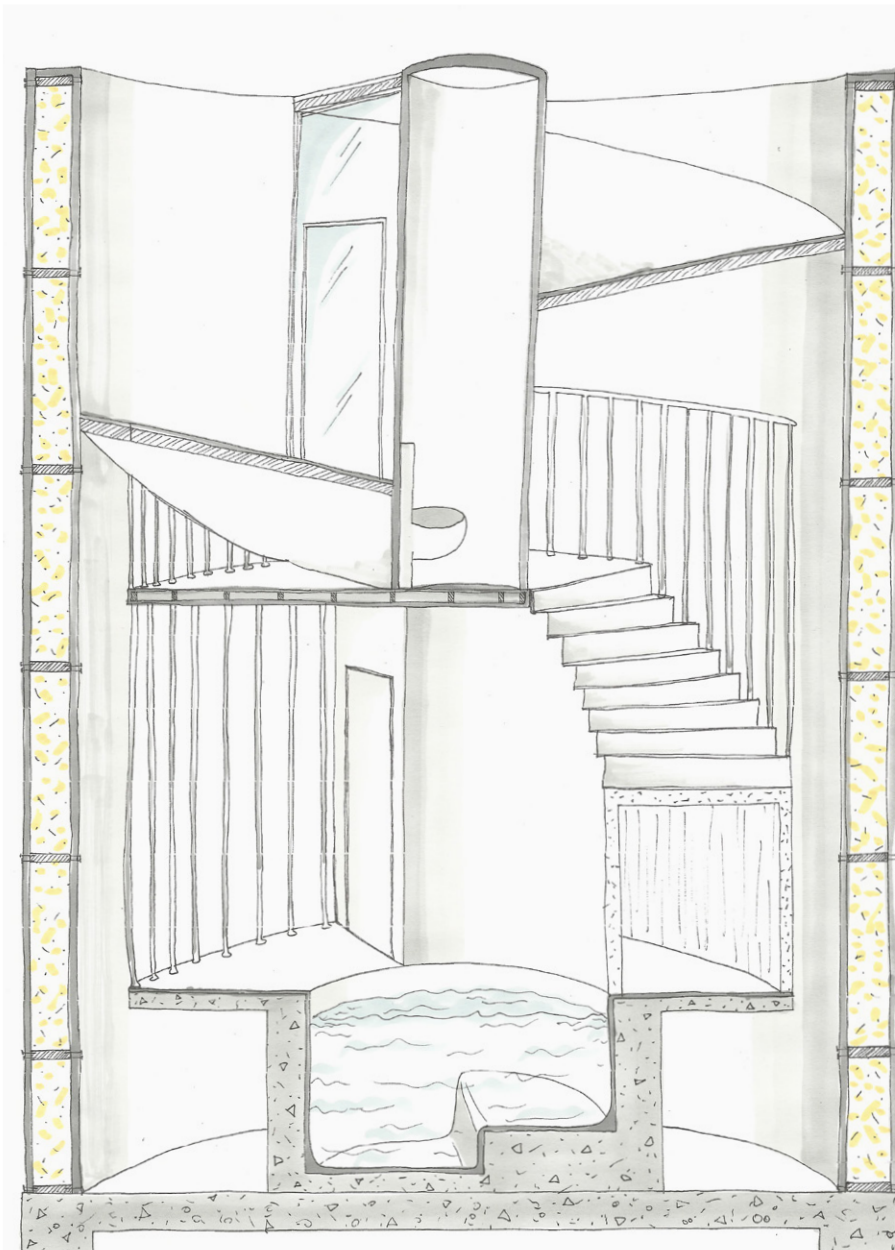
fig. 15

In het hartje van het dorpje Oudenaken is al vele jaren een hoevebakkerij. Op de binnenkoer van deze hoeve kan je een oude graansilo vinden, met een unieke bouwmanier die niet meer toegepast wordt. De silo bestaat uit staal en staat op een dun laagje chape, en is een vrij fragiele structuur volgens huidige silo-bedrijven. Hij heeft een diameter van 4,2 m en een hoogte van 6,5 m. Bovenop de silo staat er een puntvormig dakje, en ook voor de 'toegang' moeten we naar boven kijken, alhoewel dit geen concrete menselijke toegang is natuurlijk. (L. Basteleus - De Haseleer, persoonlijke communicatie, 12 maart 2019)

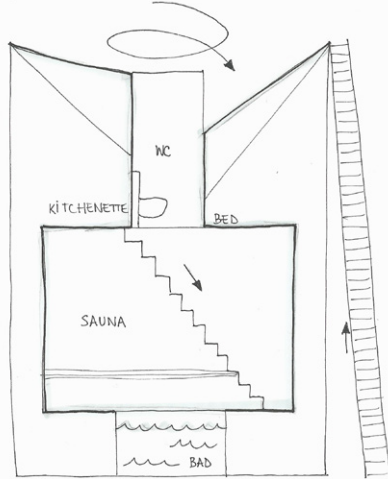
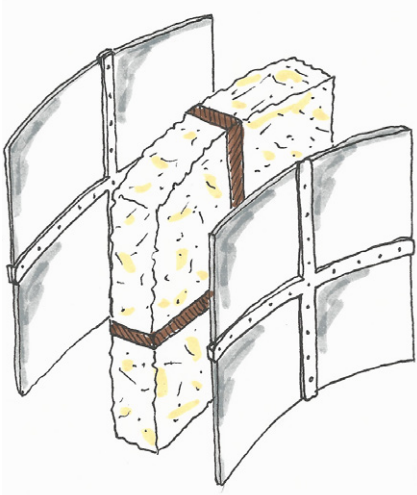
FRAGIELE TRECHTER

REEDS AANWEZIG

- fragiele lege silo
- staal
- puntvormig dakje
- cilindervorm
- geen daglicht

Het puntvormig "deksel" van de fragiele silo wordt ondersteboven gekeerd en uitgerokken, zodat het de vorm van een soort trechter krijgt. Het idee hierachter is dat het graan ook naar binnen glijdt via een soort van trechter die (bijna) bovenaan de silo wordt gehouden. De bezoekers gaan dus ook langs deze trechter naar binnen, en komen zo op een hangend volume te staan. Deze schijnbaar hangende cilinder raakt de fragiele wanden net niet, er wordt een afstand bewaard zodat je ze net niet kan aanraken. Bovenop het volume bevinden zich het bed en de kitchenette. Er in bevindt zich de wc en sauna, en in het midden een rond, diep bad. Dit bad is omgeven door een dikke betonnen schil, dat eigenlijk de steun vormt voor het schijnbaar hangend volume.

Niet alleen de toegang van de bezoekers gebeurt via het trechtervormig dak, maar ook het licht zal via die weg binnenvallen. Om in het thema van het graan te blijven, worden de dunne stalen platen geïsoleerd met stro, afkomstig van graan. Het stro wordt omkaderd door een houten frame, maar zal niet zichtbaar zijn. Er komt namelijk nog een stalen plaat tegen, zodat het langs de binnenkant niet lijkt alsof de silo geïsoleerd is, maar dat je je in een dunne, fragiele schil bevindt.

Natuurlijk bestaan er niet alleen silo's voor graan. Er zijn tal van vormen en gebruiken. De graansilo van hierboven is een vrij oude structuur, maar ook recentere constructies zijn interessant. De materialiteit lijkt hetzelfde, maar is veel innovatiever en sterker gemaakt. De volgende silo is smaller en hoger. Qua volume niet heel weinig, maar doordat de ruimte hoog en rond is is het een uitdaging om er een leefbaar verblijf in te maken. Net als bakkers waren er in ieder dorp ook melkboeren. Bakkers vinden we nog steeds overal, maar een melkboer daarentegen niet. De activiteiten van de melkboer zijn nu helemaal in de industrie ondergedompeld. Dit kunnen we zien in het bedrijf Olympia in Herfelingen, waar vele melkproducten gefabriceerd worden. De fabriek ligt aan een steenweg, maar is tegelijkertijd ook wel omgeven door glooiende velden.

VERDRINK IN HET LEVEN VAN DE KOE

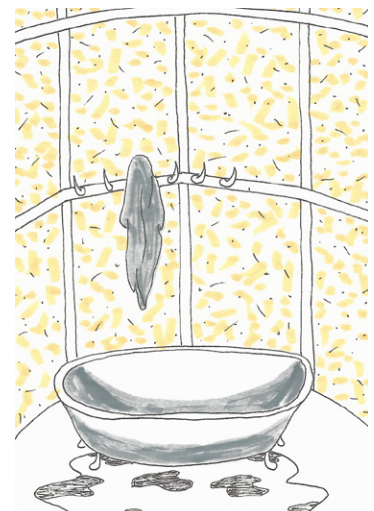
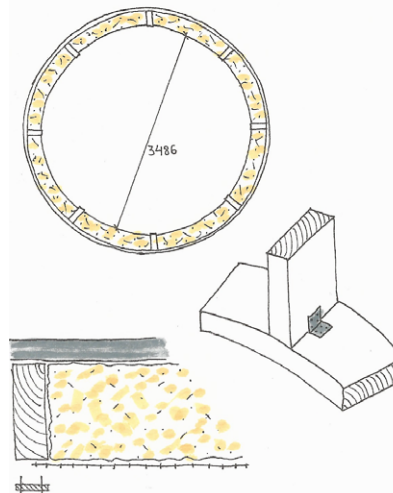

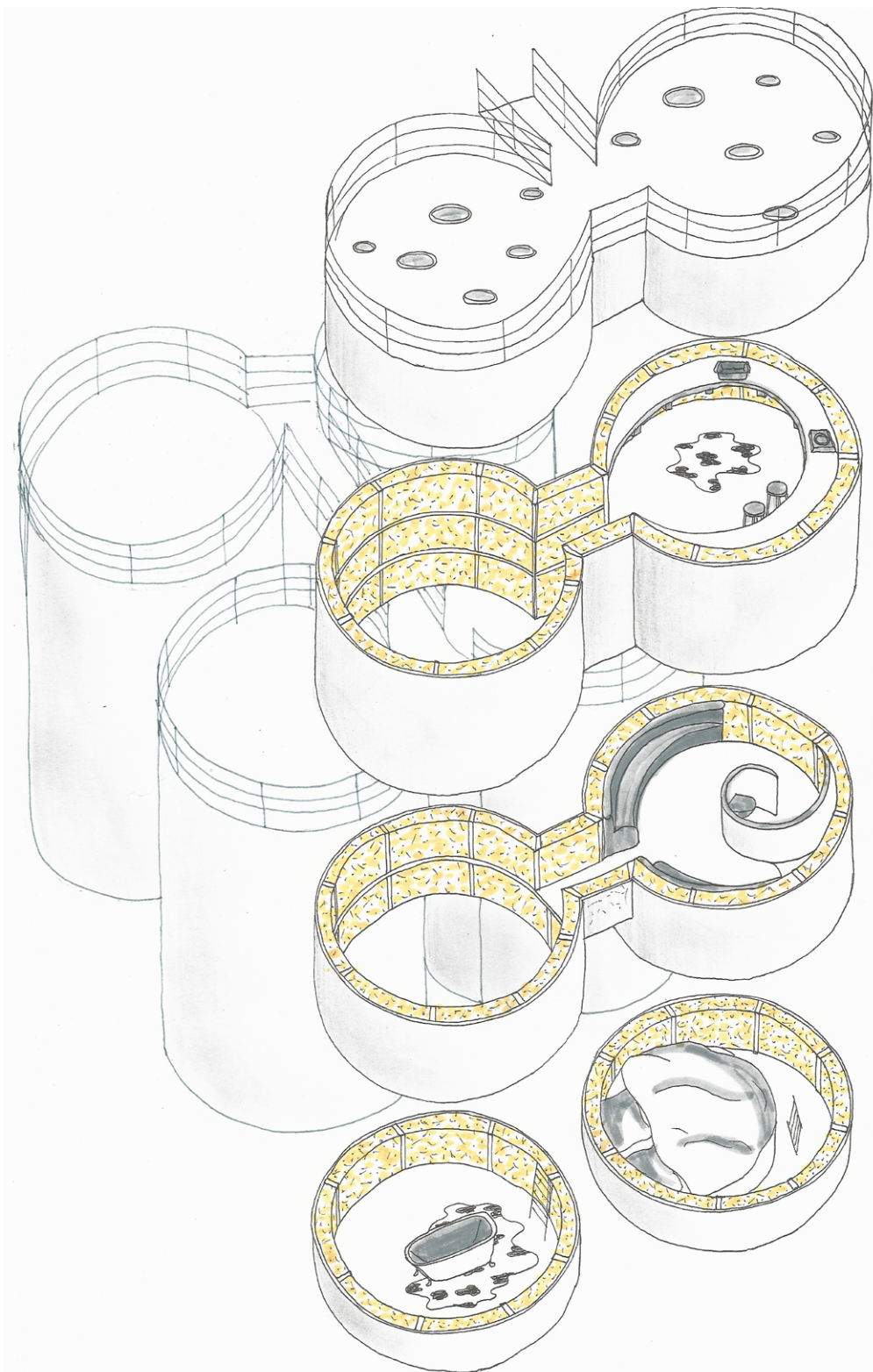
fig.16: VILT, 2016)

Olympia is een Belgisch zuivelbedrijf gevestigd te Herfelingen, Herne. Het familiebedrijf is sinds de oprichting in 1946 door de jaren heen sterk gegroeid en er wordt een groot assortiment aan zuivelproducten vervaardigd. Olympia haalt de melk op bij de landbouwers uit de streek en tovert ze om tot lekkers dat internationaal verdeeld wordt, van rijstpap tot chocoladepudding. (www.olympiadairy.be, z.d.)

REEDS AANWEZIG

- lege melksilo (smal, hoog)
- ronde koker
- claustrofobisch
- ontoegankelijk
- industrieel
- materiaal: RVS

2 silo's worden enkel in de hoogte aan mekaar gekoppeld. Op deze manier wordt de ontoegankelijkheid van de silo benadrukt. De toegang gebeurt namelijk via het dak, nadat je eerst over een bruggetje tussen andere silo's bent gelopen. In de verbindingsschacht bevindt zich het ijzeren laddertje dat oorspronkelijk fungeerde langs de buitenkant om technische handelingen te verrichten. Via kleine lichtschachten in de bovenkant wordt er licht binnengebracht in de silo. De holle wanden worden geïsoleerd met stro dat tussen een houten frame en wikkernet zit. Tenslotte wordt het interieur afgewerkt met materialen afkomstig van het platteland, zoals bijvoorbeeld elementen die verwijzen naar het leven van een melkkoe. Dat staat mooi in contrast met de industriële buitenkant.

De melksilo's staan te midden van een tegengesteld landschap. Ze bevinden zich aan de straat met achter zich het fabrieken-complex. Maar als je de steenweg even wegdenkt, kijken de silo's richting het fraaie platteland. Maar er hoeven niet per sé 2 tegengestelde landschappen te zijn om een contrast te zien, het bouwwerk zelf kan ook contrasterend zijn met de omgeving. Dit is het geval bij de zendmast van de VRT in Sint-Pieters-Leeuw. Deze 300m hoge toren stond hier oorspronkelijk illegaal want er werd geen rekening gehouden met vereiste vergunningen of onderzoeken. Ondanks dat, staat de betonnen mastodont te pronken in het Leeuwse landschap.

De zendmast van Sint-Pieters-Leeuw is het hoogste bouwwerk van België, vanaf vele plekken te zien. Ondanks dat de toren vandaag een vast punt in het landschap is, was er in de jaren 90 nogal wat protest... Deze VRT-toren bestaat uit 11000 kubieke meter beton, goed voor een gewicht van 30000 ton! Er werd bij deze mastodont geen rekening gehouden met het gewestplan en er was geen MER-rapport en geen openbaar onderzoek. En toch, door alle achterpoortjes tegenwoordig, is deze toren geregulariseerd en staat hij al jaren te pronken in de velden van Sint-Pieters-Leeuw. Alfredo De Gregorio, de architect, geeft toe dat het een enorm complex bouwwerk was. Er werden nieuwe bekistingsmethodes uitgevoerd en er werd gebruik gemaakt van vernuftige lasertechnieken. De antenne bovenaan werd geplaatst door middel van een heliocopter. Kortom, er werd gebruik gemaakt van de modernste technieken op dat moment, zeer high tech voor zijn tijd. De toren heeft enkele platformen voor satellieten en communicatie-apparatuur, maar vooral de bovenste worden gebruikt. Tot op 193 meter is er een lift en trap, maar vanaf daar is het met de ladder te doen. (De Gregorio, z.d.) (Wielandts, 1994)

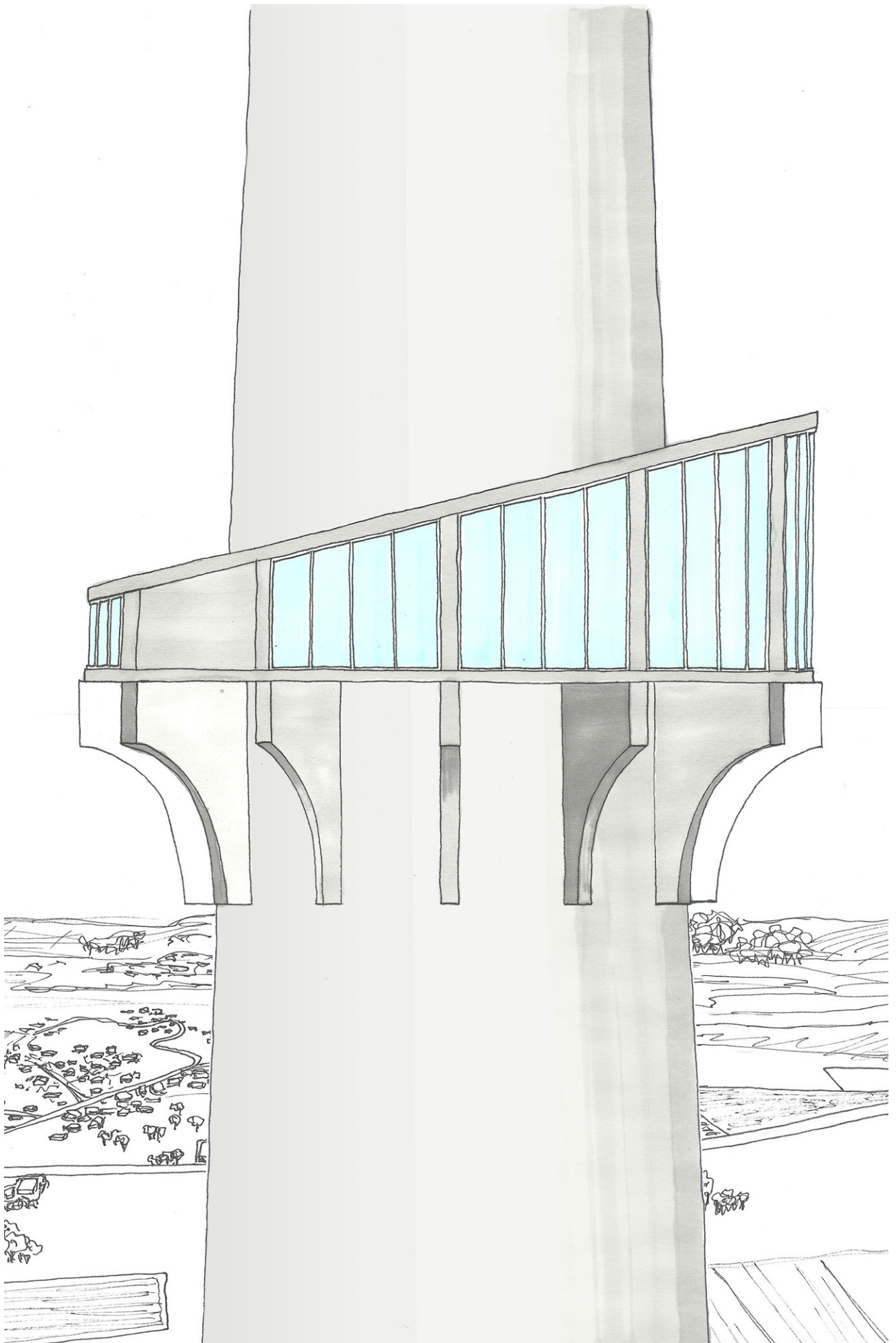
REEDS AANWEZIG

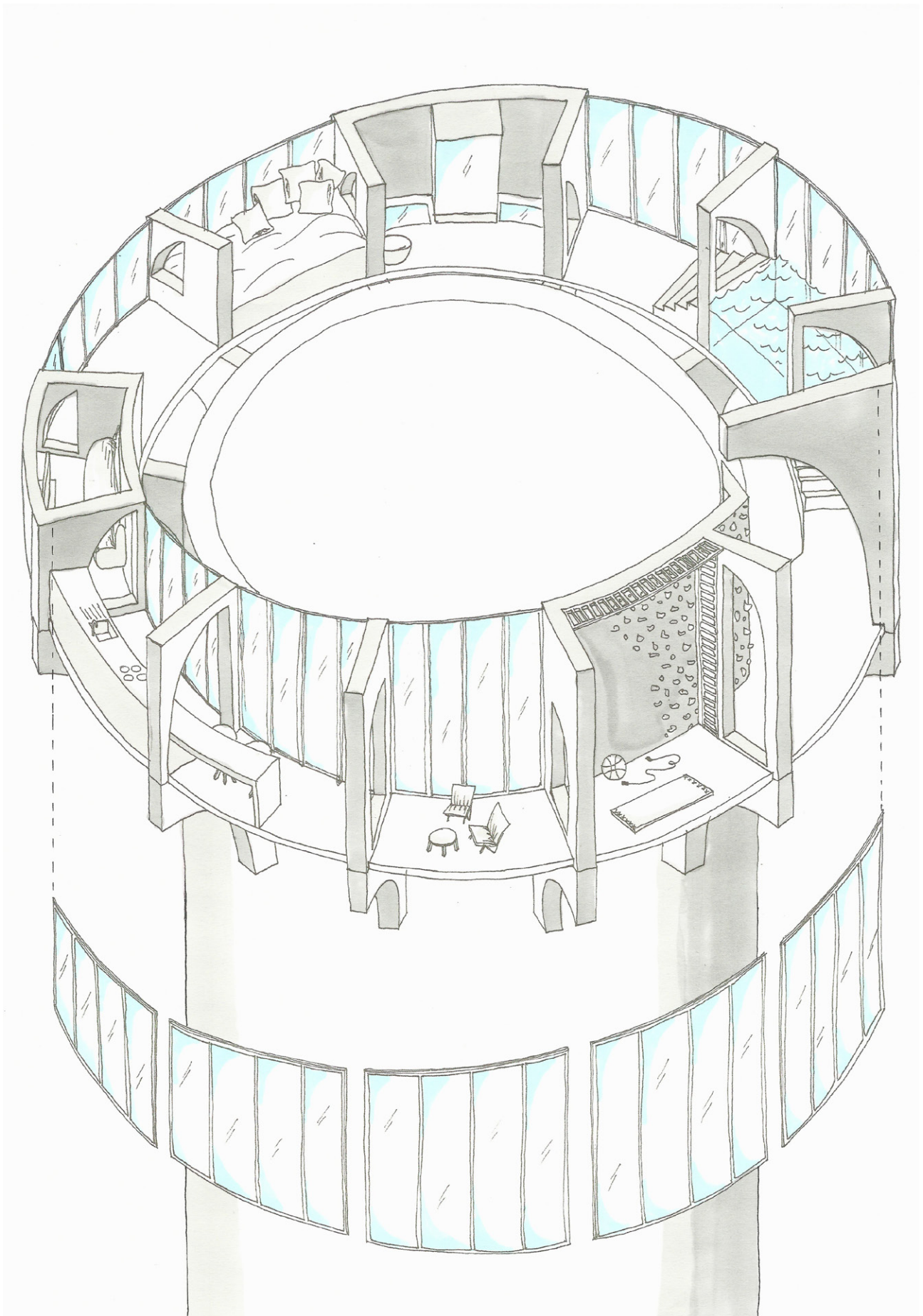
- ring op o.a. 118m
- beton paraboolconsoles
- hoogtevrees + ver uitzicht
- lift & trap
- high tech

Het platform op 118 m hoogte wordt niet meer gebruikt, de perfecte plek dus om een prachtig panoramisch verblijf te vestigen. Het platform krijgt een dikte en wordt bovenaan schuin getrokken, zodat er hoge en lage ruimtes gecreëerd worden. Tussen de mast zelf en de ring er rond, wordt er een deel van het bestaande beton weggehaald, om nog meer het zwevende gevoel naar boven te laten komen. Wanneer je langs de binnenkant van de ring naar buiten kijkt zie je dus iets verder de betonnen mast met tussenin de gapende diepte. De wanden zijn volledig glas, buiten enkele sporadische plekken met een betonnen muur. Zoals de glazen wand soms onderbroken wordt door een betonnen wand, wordt de betonnen vloer soms onderbroken door een glazen vloer. Dit in de badkamer, waar er een betonnen wand is, en ook aan het zwembad, waardoor dit een zogenaamde skypool wordt. Niet alleen vanuit de skypool, maar vanuit de hele ring heb je een prachtig uitzicht over Sint-Pieters-Leeuw en nog veel verder.

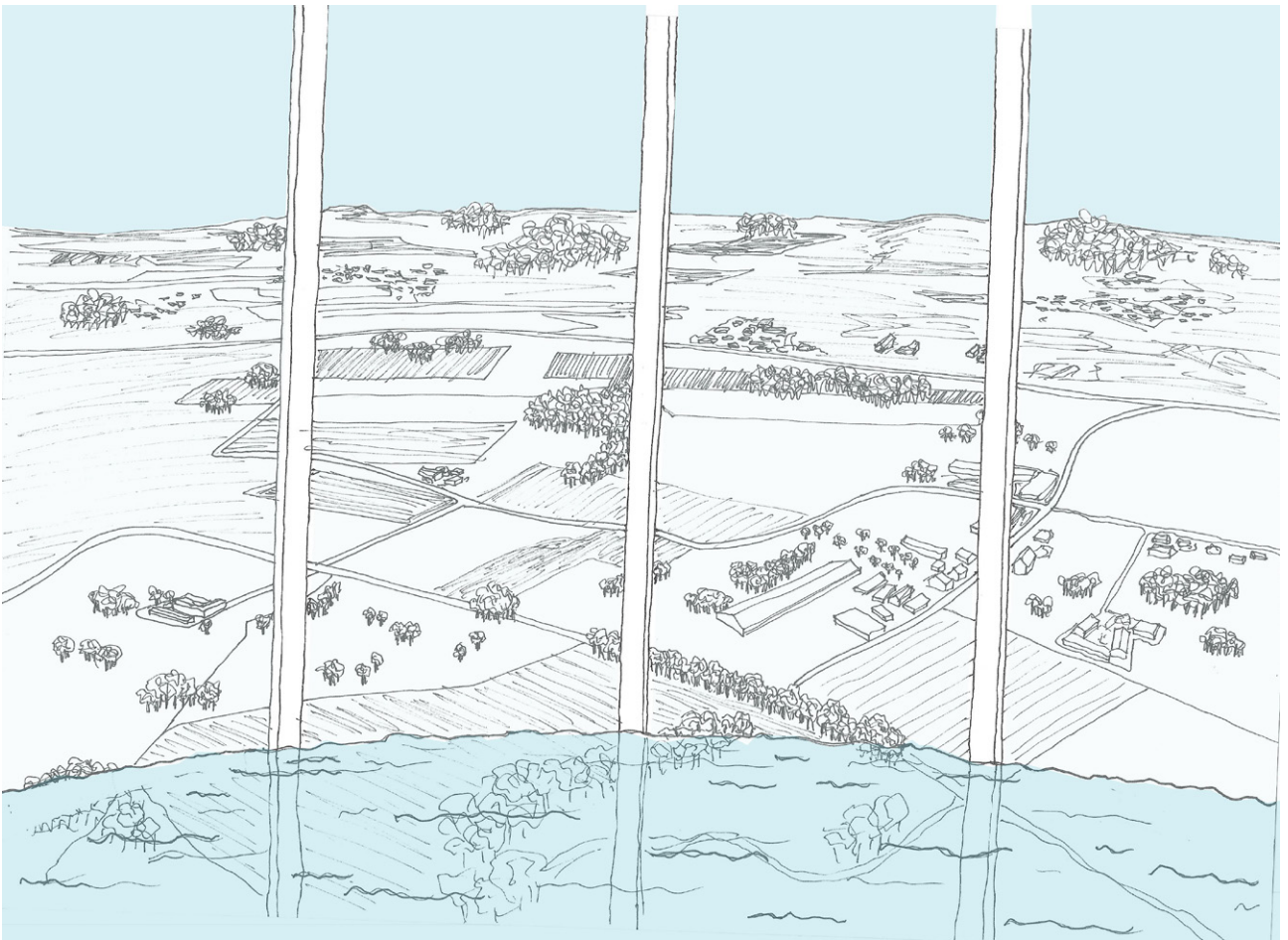
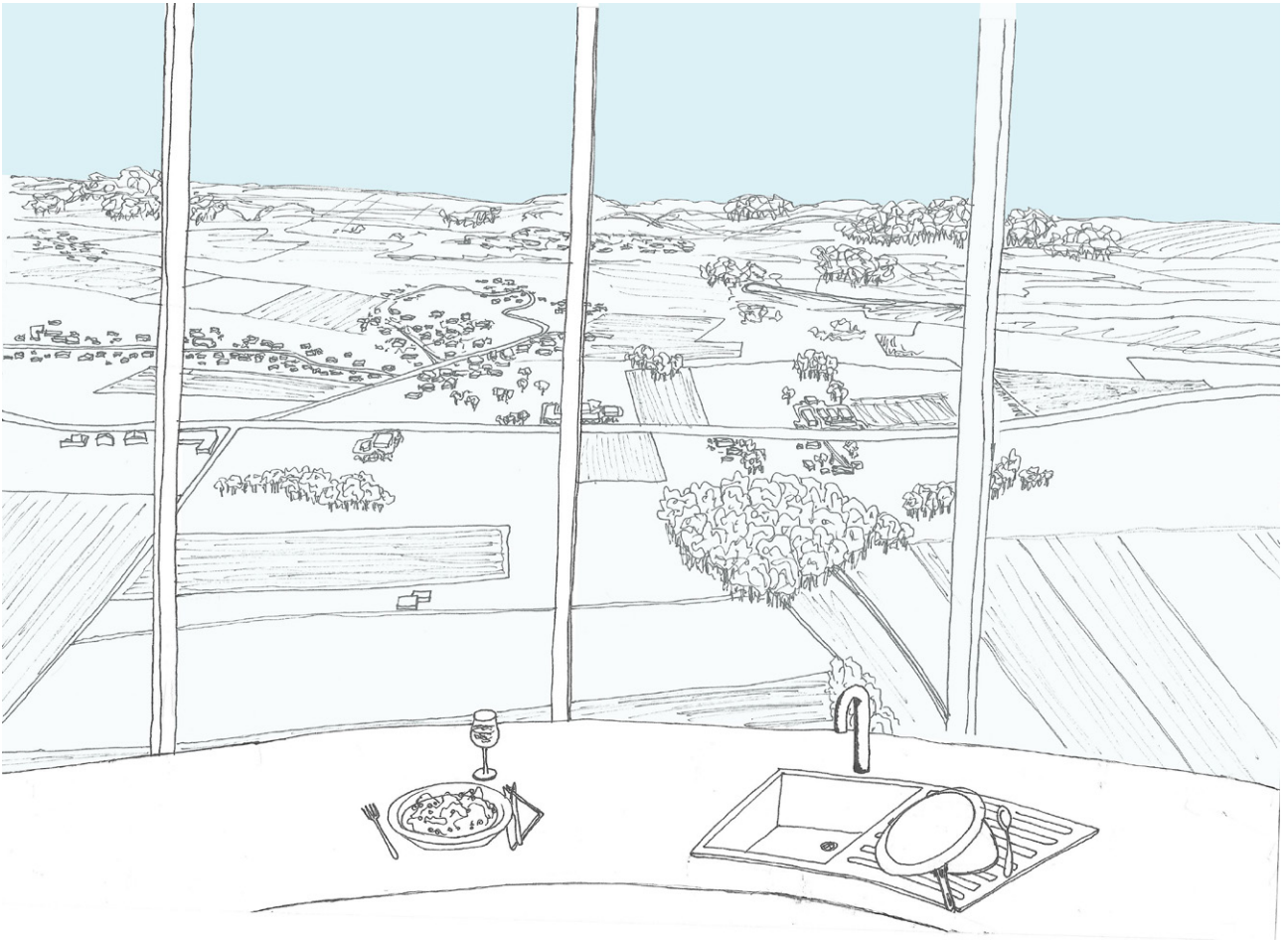

fig. 17: Mapio, z.d.)

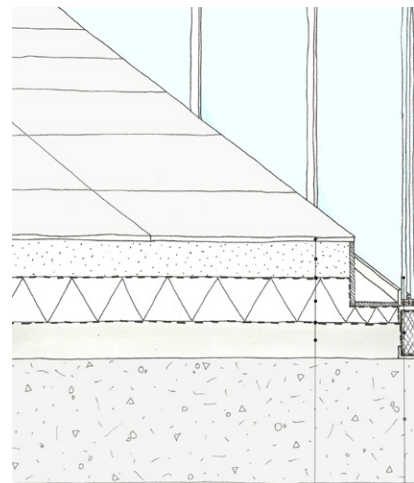
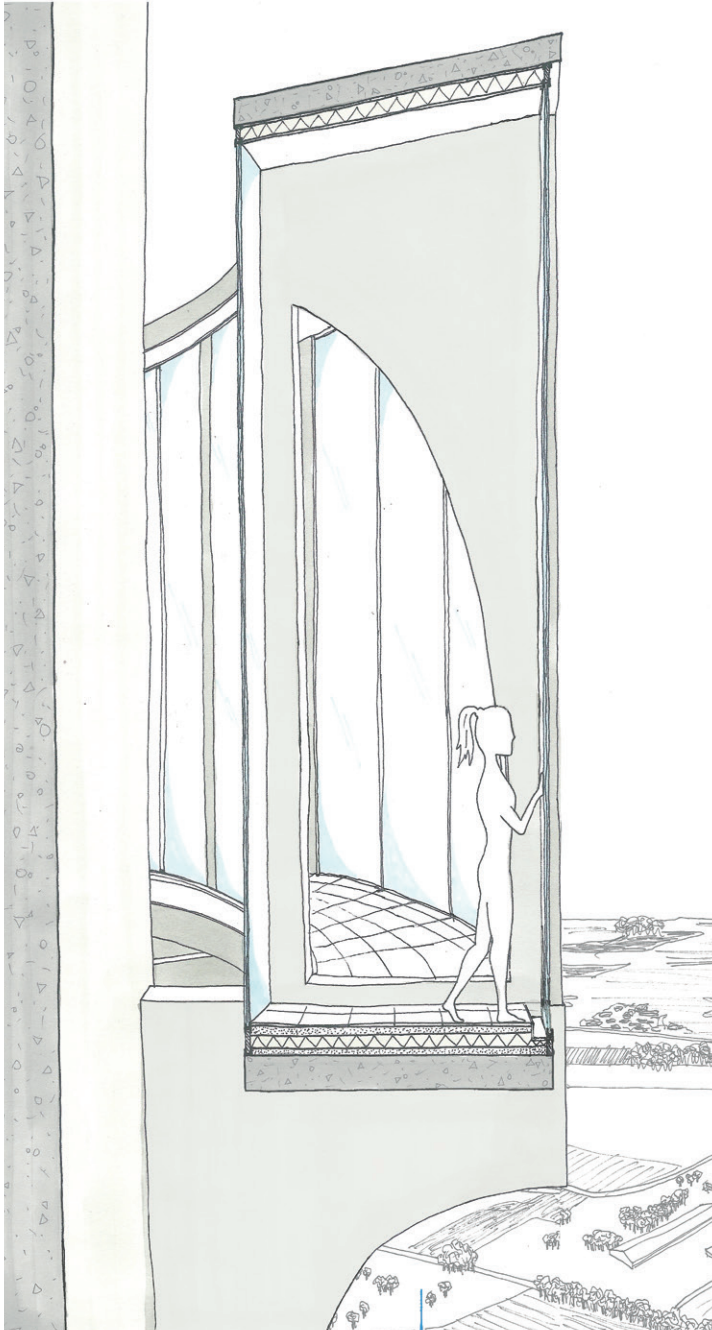

Als voormelijke verwijzing naar de bestaande parabolische consoles, zal de nieuwe structuur in de ring bestaan uit schijven met een parabolische holte in. 12 verschillende schijven, niet alleen in hoogte, maar ook de holtes steeds ietwat anders. Dit bepaalt hoe je verbonden bent met de ruimte ernaast. Bij de zetel zal de holte in de schijf bijvoorbeeld kleiner zijn dan bij de keuken. Door de 12 schijven ga je steeds van segment naar segment, van kamer naar kamer. In de hoogste ruimte bevindt zich een yoga- en fitnessruimte en in de laagste ruimte het bed. Tussen de schijven wordt gelaagd veiligheidsglas bevestigd.

In de slaapkamer is er een kleine holte in de schijf, waardoor je meer bent afgesloten van de ruimtes ernaast, maar je voelt je niet claustrofobisch doordat er natuurlijk het weidse uitzicht is. Meer nog, je krijgt de indruk dat je in een gigantische open ruimte zit. Hoogtevrees is hier toepasselijker dan claustrofobie. Om dit hoogtevrees-gevoel nog meer te versterken, loopt de vloer niet helemaal door tot aan de glazen wand, er lijkt een smalle spleet tussen te zitten. Als afwerking van de vloer wordt er gewerkt met grijze marmeren tegels van 30 op 30cm, wat een replica is van de originele vloer op het ontoegankelijke communicatieplatform op 193m.

GELAAGD VEILIGHEIDSGLAS
 AFWERKINGSPLAATJE
 BETON (BASISSTRUCTUUR)
 — Grijze MARMERTEGELS (30x30cm)
 DEKLEEF
 PE-FOLIE
 ISOLATIE (XPS)
 PE-FOLIE
 CHAPE

Van een high-tech toren met een wijds vergezicht en een zeer ruime impressie, gaan we naar de kleinste en ook minst high-tech ruimte in de selectie. We gaan naar één van de houten biervaten van brouwerij Lindemans. Opnieuw een circulaire vorm, maar toch helemaal anders. Spelen met ronde ruimtes kan een uitdaging zijn op vele verschillende manieren. Een ronde ruimte is niet de eerste ruimte die in je opkomt wanneer het gaat over een slaap- en rustplaats, daarom is het dus ook een waar experiment om zowel het ontwerp als het bewonen ervan een succes te laten zijn.

Sinds 1822 wordt er in Vlezenbeek lambiek gebrouwen door de familie Lindemans. De familie Lindemans is altijd een boerenfamilie geweest, maar omdat er vroeger in de winter weinig landbouwactiviteiten waren, begon de familie op een dag met bier brouwen. Omdat dit zo succesvol werd, zijn ze doorheen de jaren meer gaan focussen op het bier en verdween het landbouwleven naar de achtergrond. Lindemans exporteert zijn dranken niet alleen buiten het Pajottenland, maar ze zijn internationaal ook gekend, zelfs tot in de Verenigde Staten.

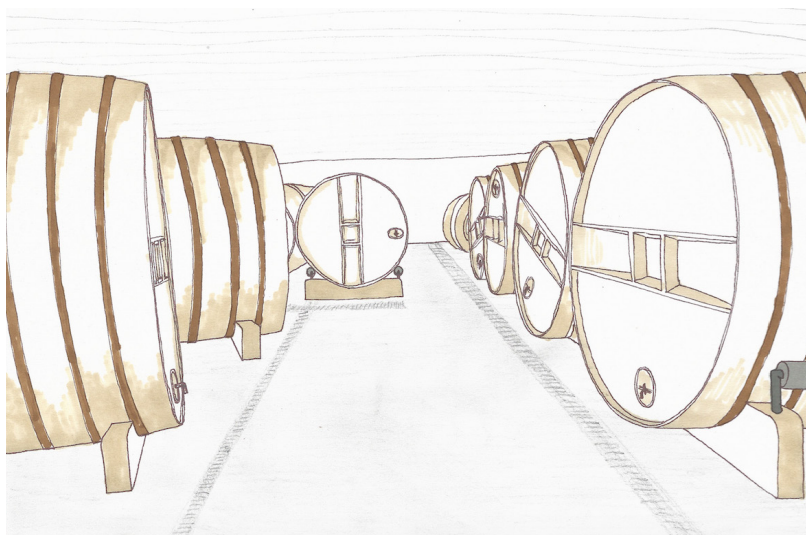
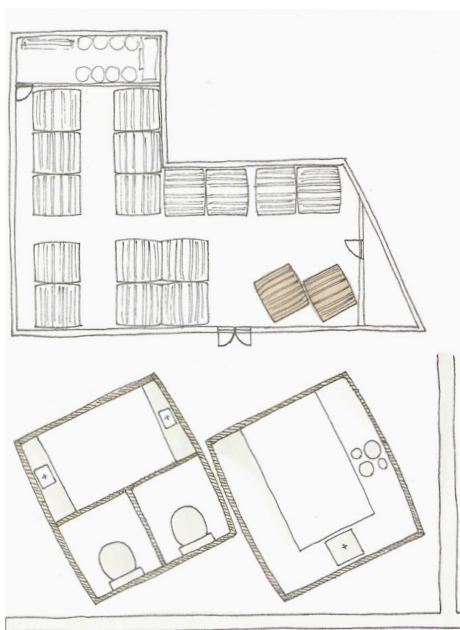
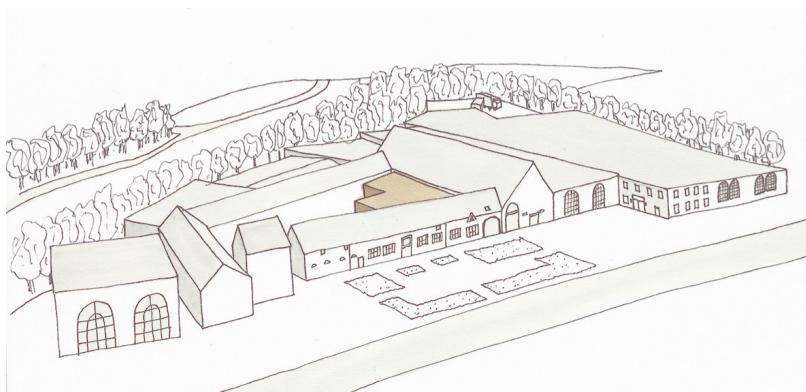

(fig.18: G. Nerinckx, persoonlijke communicatie, mail, 26 februari 2019)

Naast de lambiek, waar onze streek zo fier op is, wordt er ook fruitbier gebrouwen. Het meest gekende is Kriek, maar de familie Lindemans en zijn 50 werknemers maken ook bier van appels, perziken en heel wat ander fruit. Doordat het bedrijf steeds de traditionele manier van het brouwen aanhoudt, wordt er in combinatie met het unieke biotoop van Pajottenland-Zennevallei een bier gebrouwen met een bijzonder specifieke smaak. Lindemans heeft al verschillende uitbreidingen ondergaan, tegenwoordig wordt er veel bier in metalen silo's bewaard, maar dit is niet altijd zo geweest. Vroeger gebeurde alles in houten vaten, en Lindemans heeft zo'n batterij aan tonnen ook nog staan in één van hun lagerzalen. (Lindemans, z.d.) (G. Nerinckx, persoonlijke communicatie, 26 februari 2019)

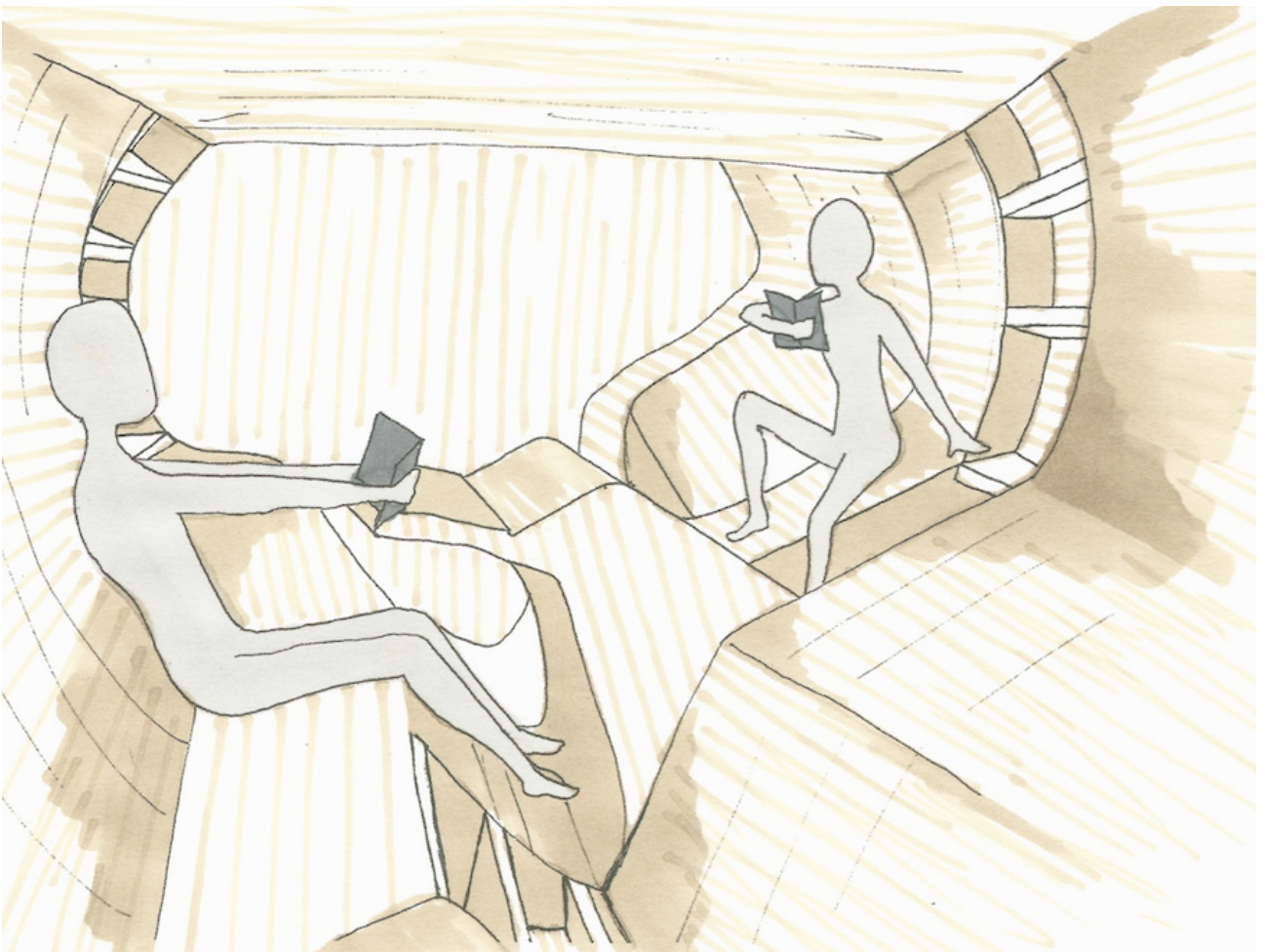
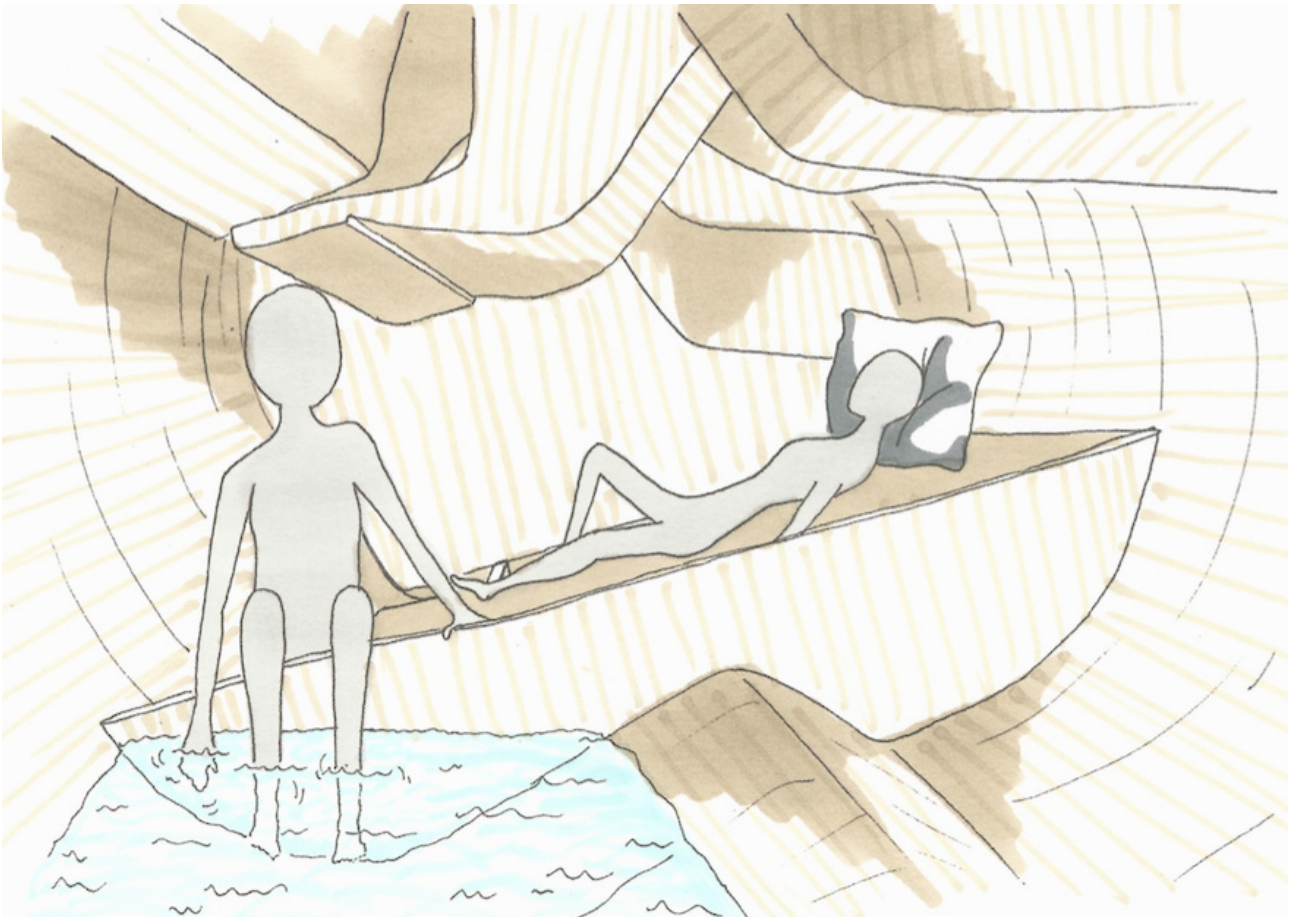
REEDS AANWEZIG

- brouwerij Lindemans
- lagerzaal: 18 houten tonnen
- geen daglicht
- diameter ton: 240 cm
- serene sfeer

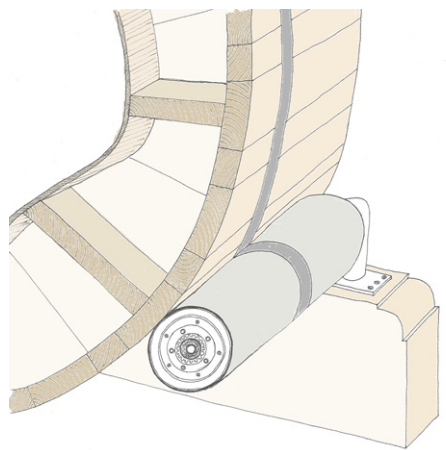
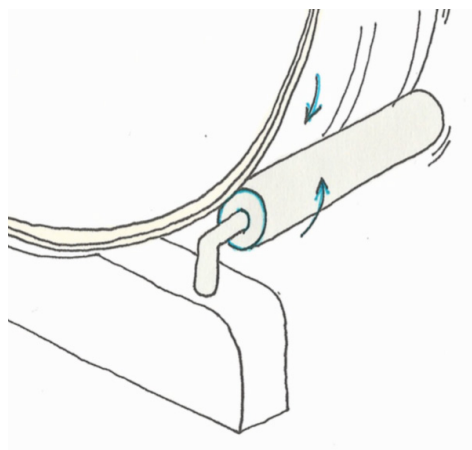
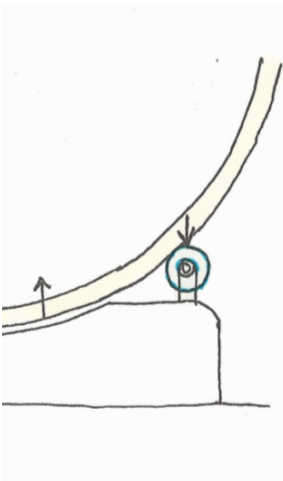
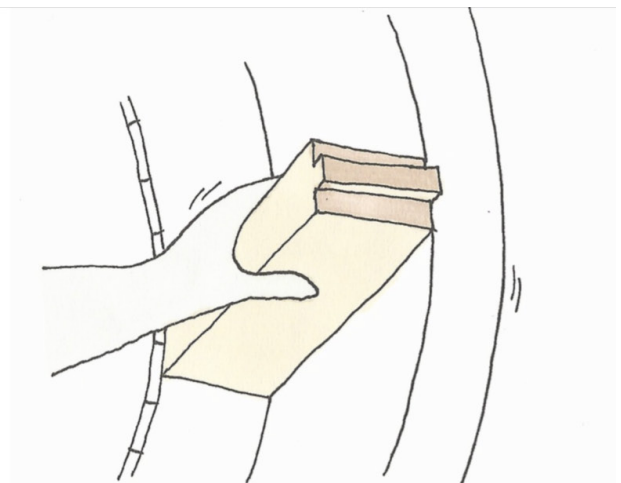
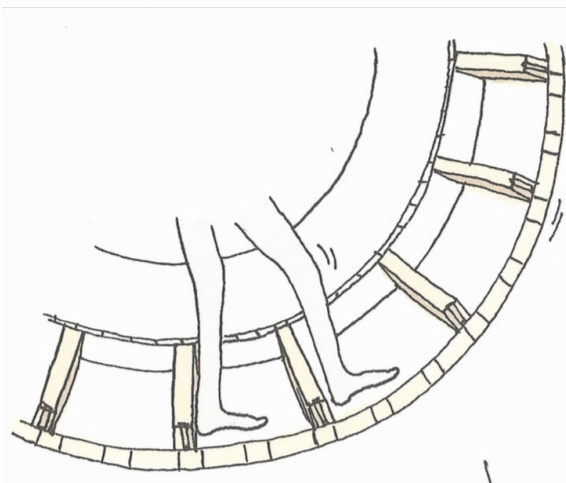
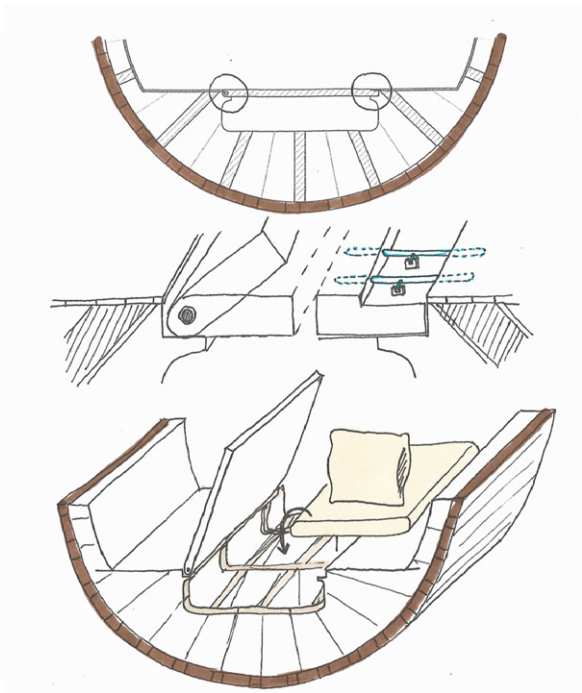
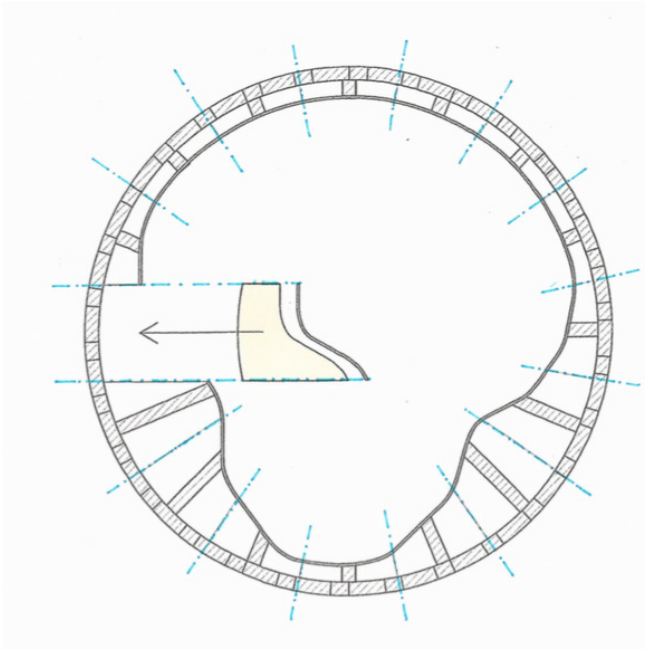

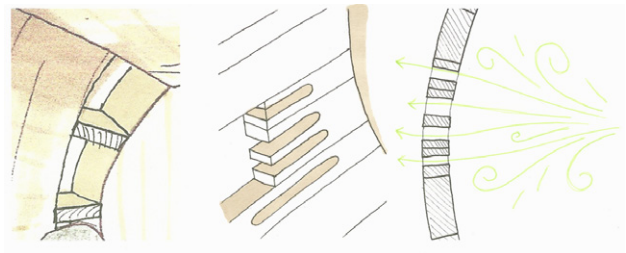
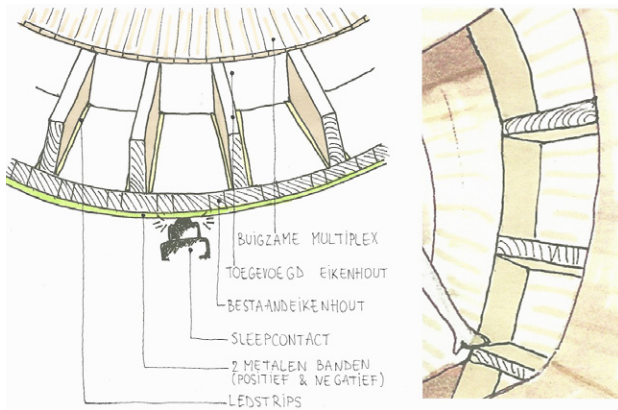

In de bestaande, lege ton worden acht afzonderlijke eikenhouten schijven achter mekaar geplaatst. Deze worden aangevuld met langse eiken balken en vormen het basisframe voor de nieuwe inrichting. Dit frame wordt afgewerkt met buigzame multiplex uit berkenhout. Elke ton wordt uitgerust met een systeem zoals een rollentrainer van een fiets, waardoor de ton helemaal ondersteboven kan gedraaid worden. Wanneer de ton draait verandert de functie. Je kan zelf dus bepalen wanneer je welke stand van de ton wil. Aangezien de ton draait, is er ook een opslagsysteem voorzien, zodat je de kussens en lakens veilig kan opbergen zonder dat ze in het rond zwieren wanneer de ton aan het draaien gebracht wordt. Wil je een tafel? Draaien maar. Wil je even plat liggen of slapen? Draaien maar! Door de ton nog maar een beetje te draaien kan je zelf de functie bepalen. Je kan de ton langs de buitenkant draaien, maar ook als je de ton niet uit wil is dit langs binnen mogelijk. Op enkele plekken is de eiken structuur zichtbaar gelaten, er zit een gat in de berken afwerking. Op deze plekken kan je gaan leunen of trekken zodat de ton in beweging komt. Op deze plaatsen bevinden zich ook de lichttoevoer en de luchtdoorstroom.

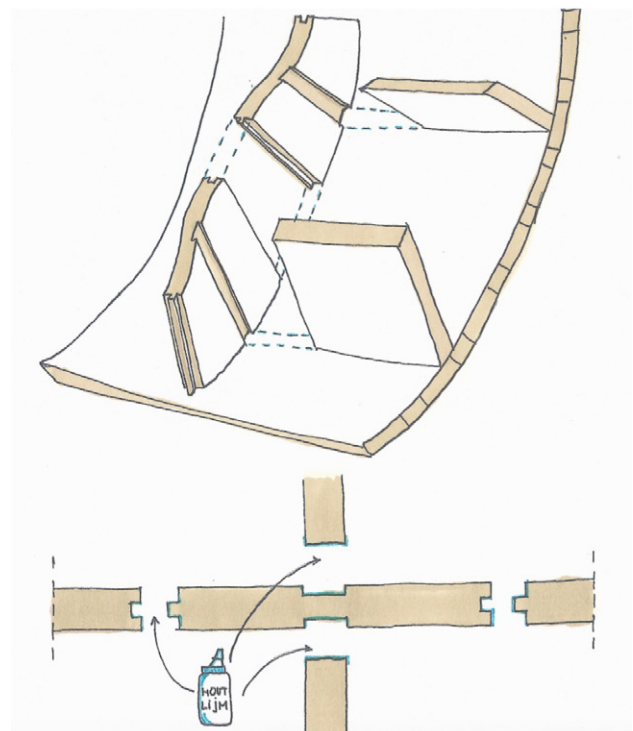
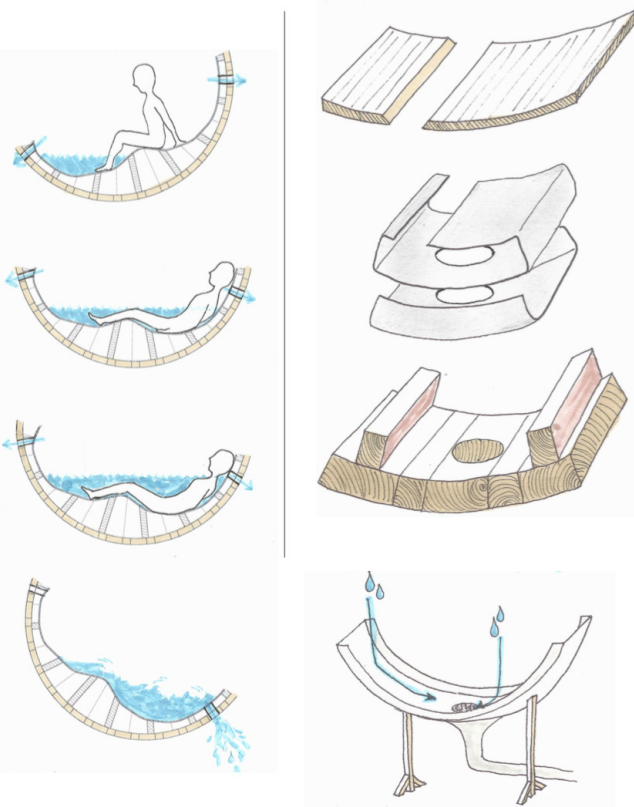
De structuur bestaat uit verschillende elementen die in mekaar geklikt worden. Er komen geen nagels of vijzen aan te pas, enkel houtlijm. Op enkele plekken krijgt de structuur een rare wending in de vloeiende lijn, bijvoorbeeld omdat de multiplex hier kan geopend worden om matrassen en kussens op te bergen. Langs de buitenkant schuurt er een rollentrainer tegen de structuur, waardoor die kan ronddraaien door middel van menselijke energie en/of kracht. Je kan steeds kiezen hoe en op welke manier je de ton wil draaien.

Naast licht, is er ook lucht nodig in de ton. De lucht zal eveneens via dezelfde segmenten van de structuur doorstromen. We werken niet met een vooraf gemaakt rooster maar wel daarop gebaseerde gaten. De uiterste, reeds bestaande eiken balken, zijn afwisselend 60x80 en 60x160 mm. Breed genoeg dus om een holte van enkele centimeters in te maken. De balken kunnen op deze manier geperforeerd worden zonder structurele problemen te veroorzaken. De "spletten" worden afgerond, om eventuele scheurtjes te voorkomen. Door in de verschillende segmenten telkens enkele dergelijke openingen te maken kan de lucht gemakkelijk en goed doorstromen.

Op sommige plaatsen in de ton is binnenin de structuur zichtbaar gelaten. Dit zijn ook de plekken waar het licht vandaan komt. Tegen de eiken balken structuur zullen ledstrips gemonteerd worden. Via een metalen band rond de ton, die constant het sleepcontact aanraakt onderaan de ton, wordt de elektriciteit doorgegeven. Elk segment kan afzonderlijk bediend worden. De elektriciteit is aangesloten op laagspanning.

De bestaande structuur is opgebouwd uit voorgebogen balken uit eikenhout. Ze worden in de fabriek gebogen en aan mekaar gelijmd, en nog extra rondom bevestigd door middel van ringen van gegalvaniseerd metaal. In het ontwerp wordt er binnenin de ton nog een extra houten structuur toegevoegd. Dit zal ook eikenhout zijn van 50 x 275 mm. Eikenhout is makkelijk te gebruiken en kan vele functies hebben. Het valt bovendien goed te lijmen, wat hier zal gebeuren, maar voor nagels en schroeven wordt voorboren en roestvast bevestigingsmateriaal aangeraden. Op de meeste plekken zal de skeletstructuur bedekt worden door buigzame multiplex van berkenhout. De plaat is 5mm dik en bestaat uit verschillende laagjes, watervast verlijmd met formaldehydelijm.

Aangezien de nieuwe houtstructuur in aanraking zal komen met water, namelijk op de plaats van het bad, zal het hout behandeld moeten worden. Er bestaan verschillende impregneerproducten op de markt die ervoor zorgen dat het hout waterdicht en waterafstotend wordt. Aan beide kanten van het bad is er een afloop. Wanneer de ton gekanteld wordt loopt het water langs hier weg. De inwendige structuur zal op deze plaats nog extra beschermd worden en zal dan via hier uit de ton lopen, recht in het opvangbad dat eronder staat en het water naar de afvoer leidt.

De beslissende omwenteling in de roterende bierton is een vrij intensieve accommodatie. De accommodatie is menigvuldig in beweging, je neemt als gast voortdurend deel aan de multifunctionaliteit. Naast actieve multifunctionele objecten in de reeks, zijn er ook waar je zelf niets meer moet aan doen, zoals bijvoorbeeld in het Weelderig Stulpje. Dit lustpaviljoen bevindt zich op het domein van het Kasteel van Gaasbeek, en je voelt je er als een koning. In het lustpaviljoen wordt een gouden trappenpartij en 1 multifunctioneel meubel geplaatst dat enkele koninklijke meubels representeert.

WEELDERIG STULPJE

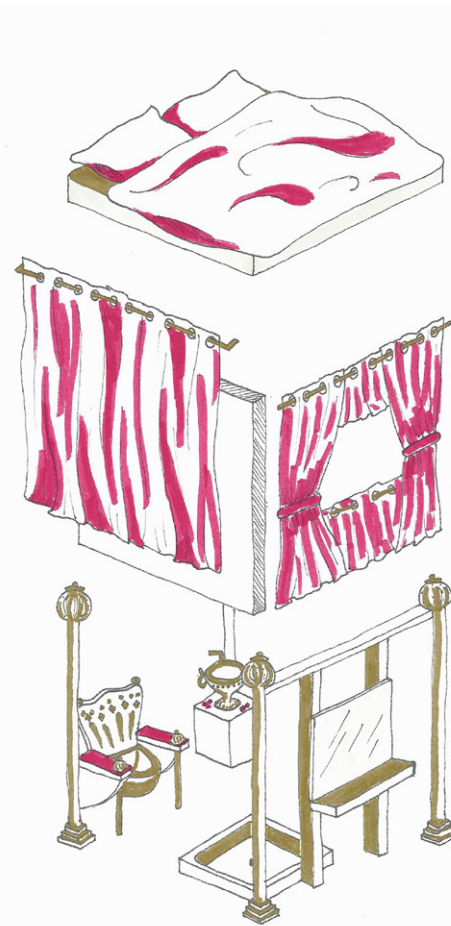
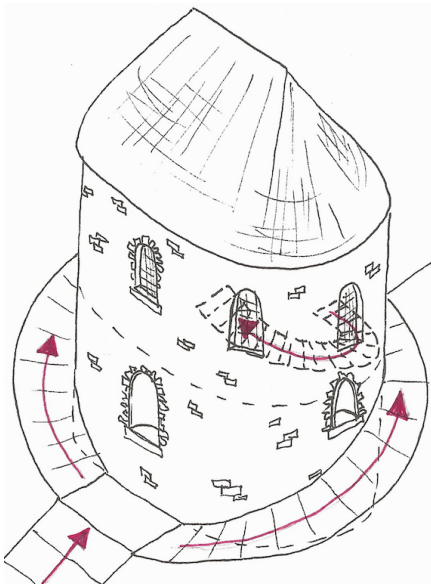

fig. 19

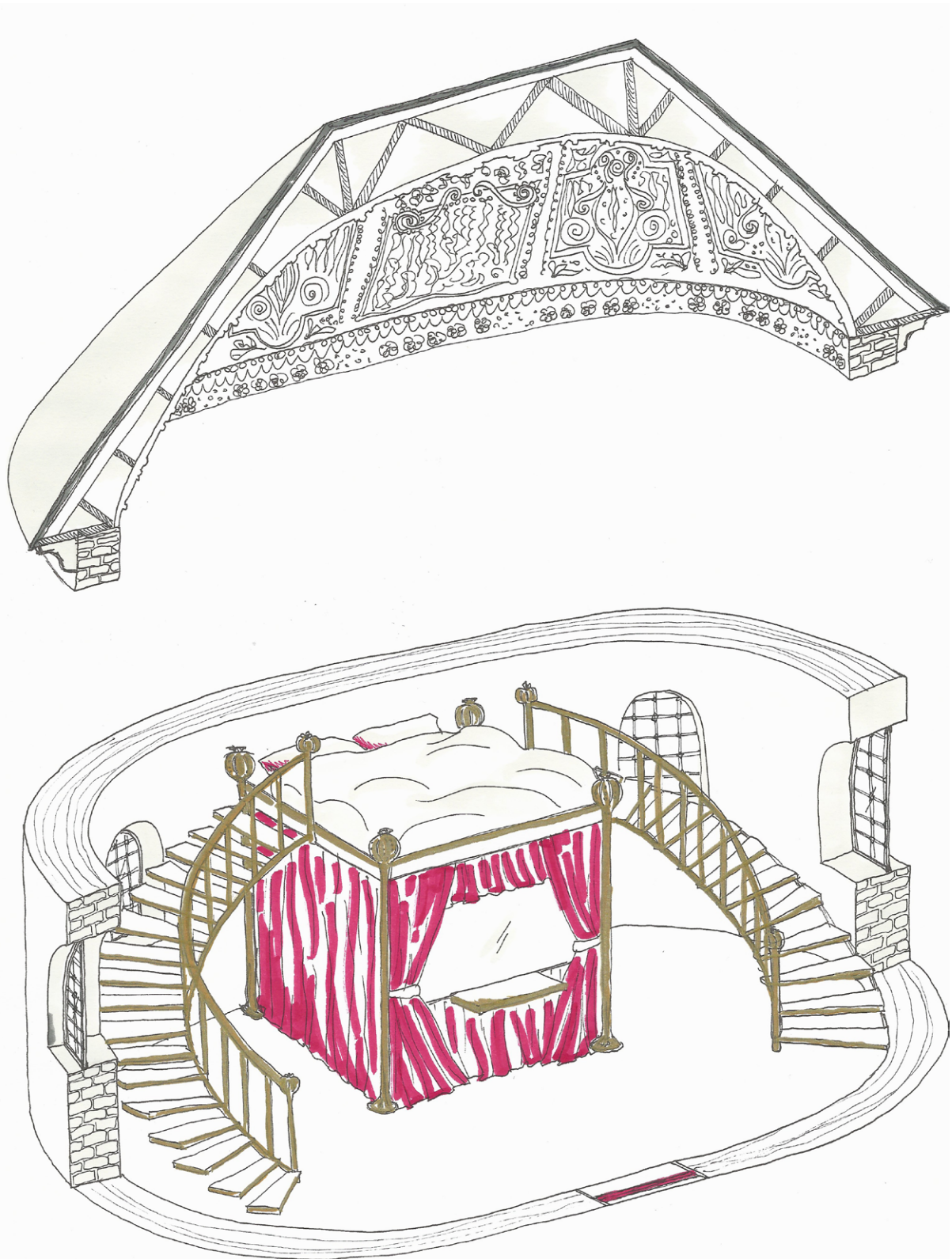
Het lustpaviljoen is begin 17e eeuw gebouwd in opdracht van R. de Renesse, de kasteelheer van het Kasteel van Gaasbeek. Het is een ovaal paviljoen opgetrokken uit baksteen, zandsteen en een leien dak, en staat op een helling. Als je ernaar kijkt van aan de kant van het park, lijkt het alsof er 2 bouwlagen zijn, maar dat is enkel maar schijn. Rond het paviljoen is er een trappenpartij die de helling compenseert voor de voetganger. Door de artistieke en historische waarde is het paviljoen met aansluitende trappenpartij en kapelaanswoning beschermd als monument. Het paviljoen wordt ook wel het 'barokpaviljoen' genoemd, verwijzend naar de stucdecoratie in het koepelvormig dak in barokstijl. Het lustpaviljoen is gebouwd voor ontspanning en/of vermaak, en werd in de zomer vaak als lunchplek gebruikt. (Dromos (routeyou.com), z.d.)

REEDS AANWEZIG

- leeg paviljoen
- stucwerk, restauratie
- plaveisel + trap rondom
- ovaalvorm

In tegenstelling tot de stenen, zware trappenpartij die naar beneden richting het park gaat aan de buitenzijde van het lustpaviljoen, komt er binnenin een lichte, goudkleurige trappenpartij die je naar boven brengt. Hierdoor begeef je je dichterbij het prachtig gerestaureerde stucwerk in het koepelvormig plafond. Middenin het paviljoen komt er een multifunctioneel meubel, dat gebaseerd is op een koninklijk bed. Maar behalve een bed bevat dit meubel nog zoveel meer. Het bed zelf is letterlijk een niveau hoger geplaatst en bereik je via 1 van de 2 trappen. Ook het sanitair, dat zich onder het bed en binnen de rode satijnen gordijnen bevindt, is gebaseerd op koninklijke elementen. Gezien dit paviljoen vlakbij het centrum van Gaasbeek is gelegen, is er geen kitchenette aanwezig.

Op een kasteeldomein vind je niet alleen nuttige elementen zoals ijskelders en lustpaviljoenen, maar ook folies zijn een welgekend fenomeen in kasteeltuinen van vroeger. Een mooi voorbeeld van zo een folie is de Malakoff toren in Lembeek. Hij oogt als een middeleeuwse ruïne, maar is pas opgetrokken in 1855, de romantische tijd. Het is een toren zonder functie en het enige wat erin staat is een spiltrap die je naar het dak leidt waar je uitzicht hebt over de Zennevallei. In dit ontwerp zal je bewust gemaakt worden van de bestaande elementen, de trap en kantelen, die letterlijk uitvergroot worden.

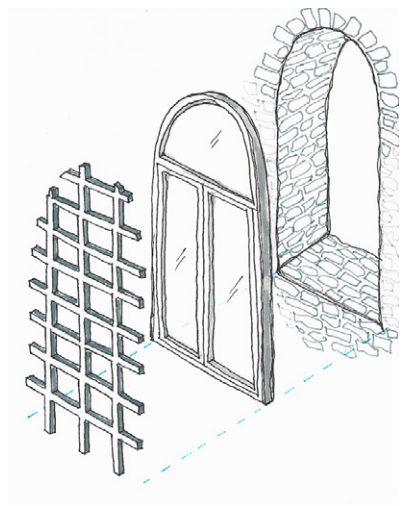
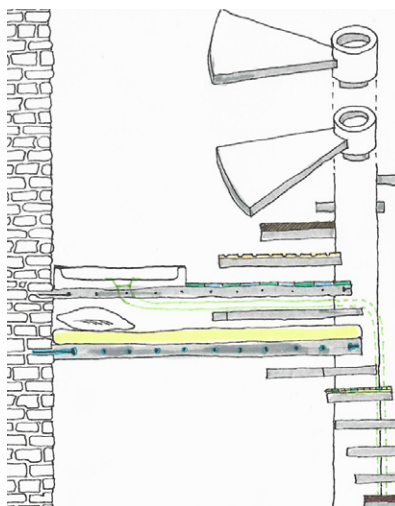
fig.20

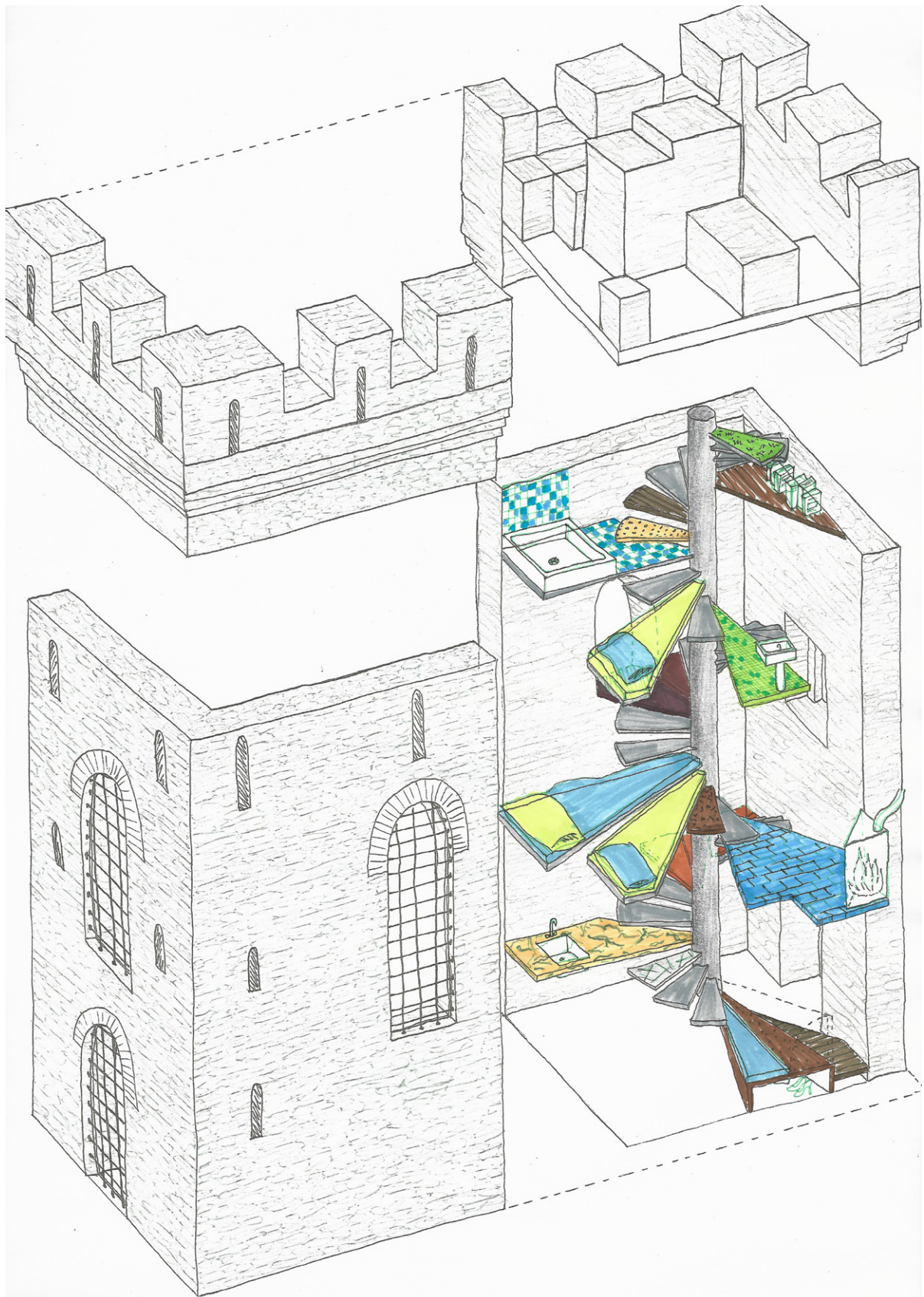
In Lembeek stond als sinds de Middeleeuwen een kasteel. Spijtig genoeg staat het er intussen niet meer, maar in 1855 legde de jeneverbaron van Lembeek wel een park aan rondom het kasteel. En in die romantische tijd was het de trend om je tuin in te richten met "follies". Deze follie, de Malakofftoren, heeft eigenlijk nooit nut gehad, maar diende enkel ter decoratie. Hij werd gebouwd met plaatstelijke natuursteen en had afgebrokkelde kantelen met als doel het op een ruïne te laten lijken. Gelukkig bleef de Malakofftoren, na de sloop van het kasteel, bewaard. Het is één van de weinige overgebleven follies uit te 19e eeuw, en dat wil voor Monumentenzorg toch wel iets zeggen. De kantelen werden gerestaureerd alsook de betonnen trap binnen werd opnieuw aangelegd. (Joski65, 2012)

REEDS AANWEZIG

- betonnen trap
- oude stenen toren
- openingen (ramen)
- kantelen
- niet veel ruimte

In de toren staat de bestaande betonnen trap centraal, hij neemt in feite bijna alle ruimte in die er is. Men zou kunnen zeggen dat de trap in de weg staat om een treffelijk ontwerp te maken, maar in dit ontwerp ligt de focus op het behouden van de karakteristieken en wordt er dus aan de slag gegaan met deze trap. De treden worden uitgerokken zodat ze delen van vloeren worden. Je leeft enkel op de trap zodat je er nog bewuster van gemaakt wordt. Waar een trap anders een onbewust circulatie-object is, is het hier het belangrijkste element, namelijk de leefplek. Sommige treden zijn maar 1 smalle strook uitgerokken, die dienen dan als ballustrade, dit omwille van de veiligheid zodat je niet naar beneden dondert. Om je nog bewuster te maken van de ingenieusiteit van de trap, bestaan de treden uit allemaal verschillende materialen. Wanneer je bovenaan de trap komt is er de toegang naar het dak met de originele kantelen. Als vormelijke verwijzing naar de kantelen staat er op het dak een spel van blokken. In de grootste blok hiervan bevindt zich een droge wc.

De Malakofftoren mag dan wel de look van een ruïne hebben, in de selectie van bouwwerken komt ook een echte ruïne voor. Hoe je met een ruïne omgaat in de toekomst zonder ze te slopen of te verpesten is zeker een uitdaging. Net als vele andere constructies wordt hier ook de aandacht gevestigd op de bestaande karakteristieken. Je wordt bewust gemaakt van wat er al is en wat er ooit geweest is.

DE VERBORGEN TUIN

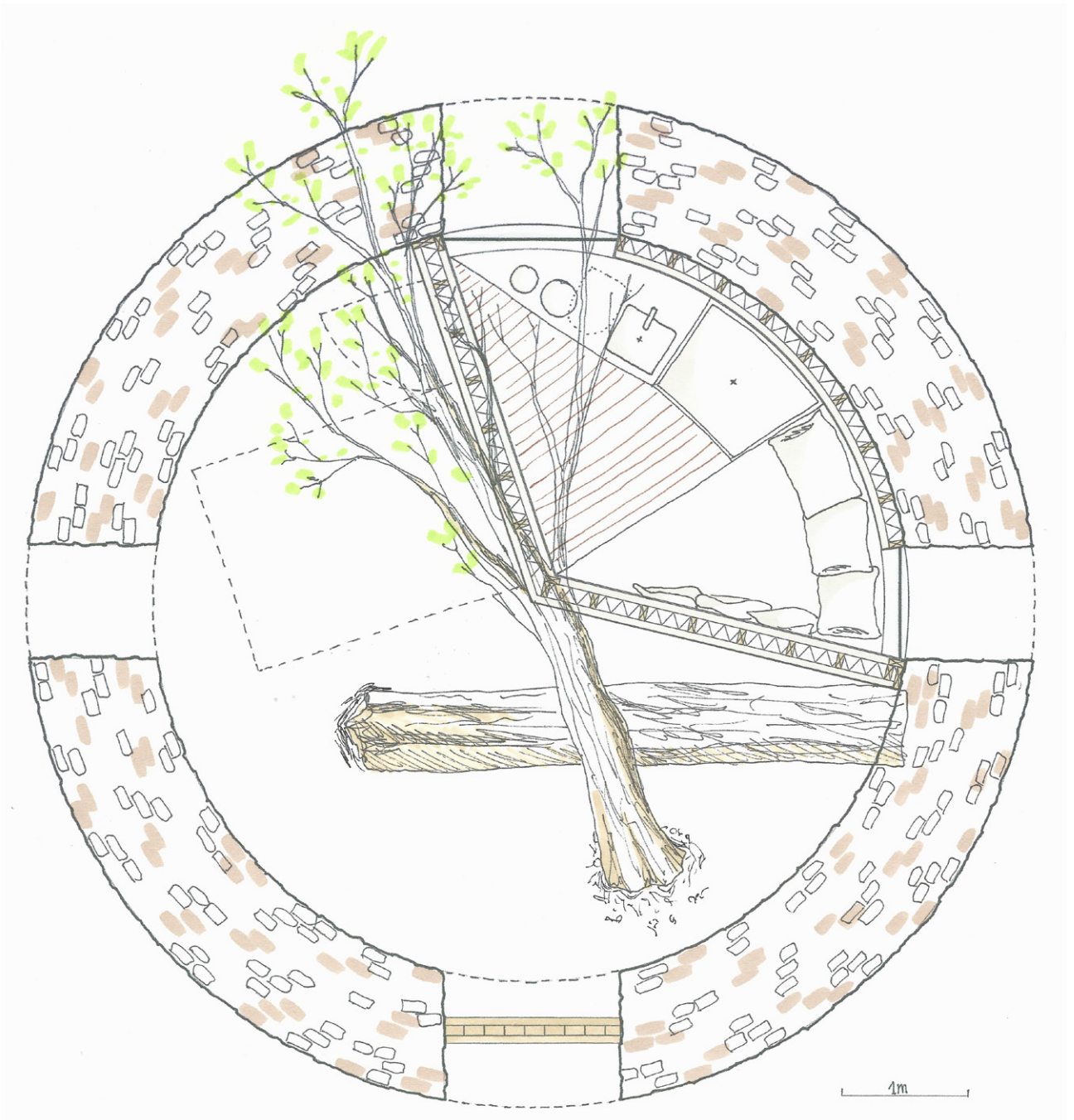
De Bloemendaelmolen of Molen van Phil Denutte in Bever werd omstreeks 1828 gebouwd in opdracht van baron Eustache Blondel van Viane. Hij werd geplaatst op het hoogste punt van de streek tegenover de motte van een oude burcht der plaatselijke heren, waar vandaag niets meer van overblijft. De molen is vastgesteld als bouwkundig erfgoed, maar er wordt geen actie ondernomen om hem in ere te houden. Het is een ruïne die binnenin bezaaid is met stenen en zand doordat de dikke muur bovenaan afbrokkelt. De oude molen heeft 4 toegangen en een dak is er niet meer, dus de natuur gaat zijn vrije gang, de perfecte plaats om tot rust te komen in de geschiedenis en de natuur. (Agentschap Onroerend Erfgoed, z.d.) (Molenechos, z.d.)

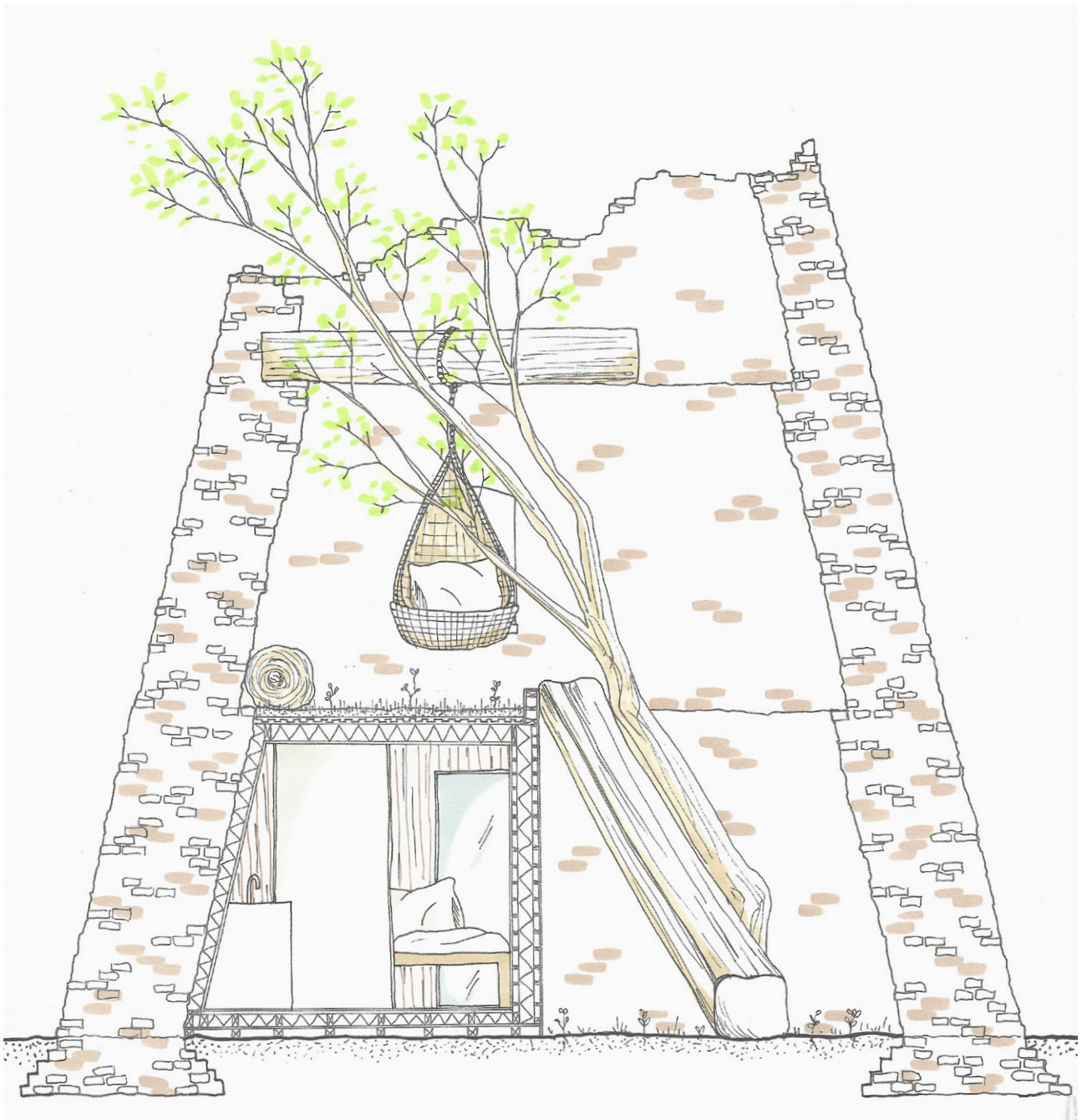

REEDS AANWEZIG

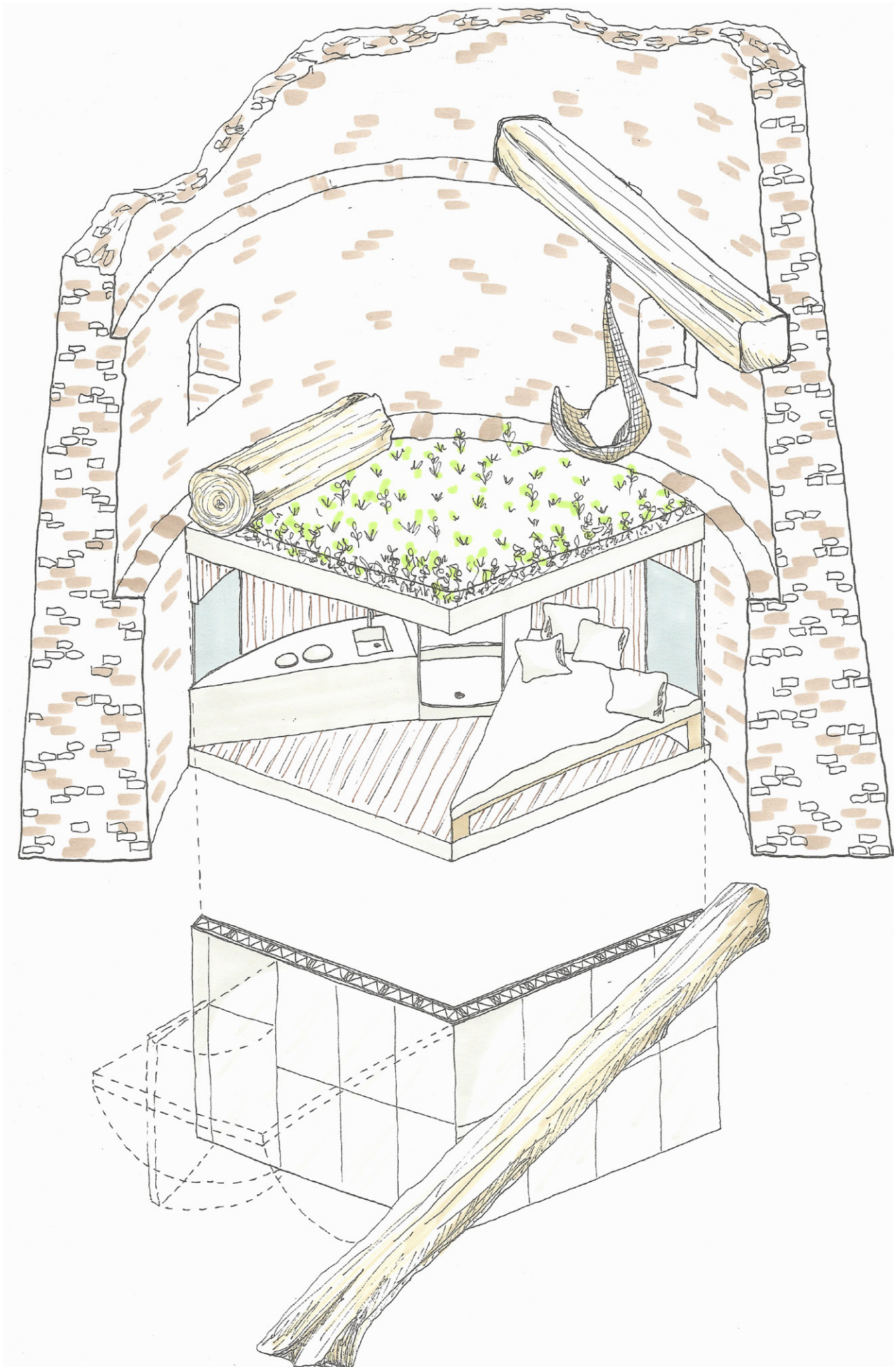
- Dikke afbrokkelende muur
- Versmalling naar boven
- Chaos van gevallen balken
- Vlierboom binnen
- vermoeden van verdiep

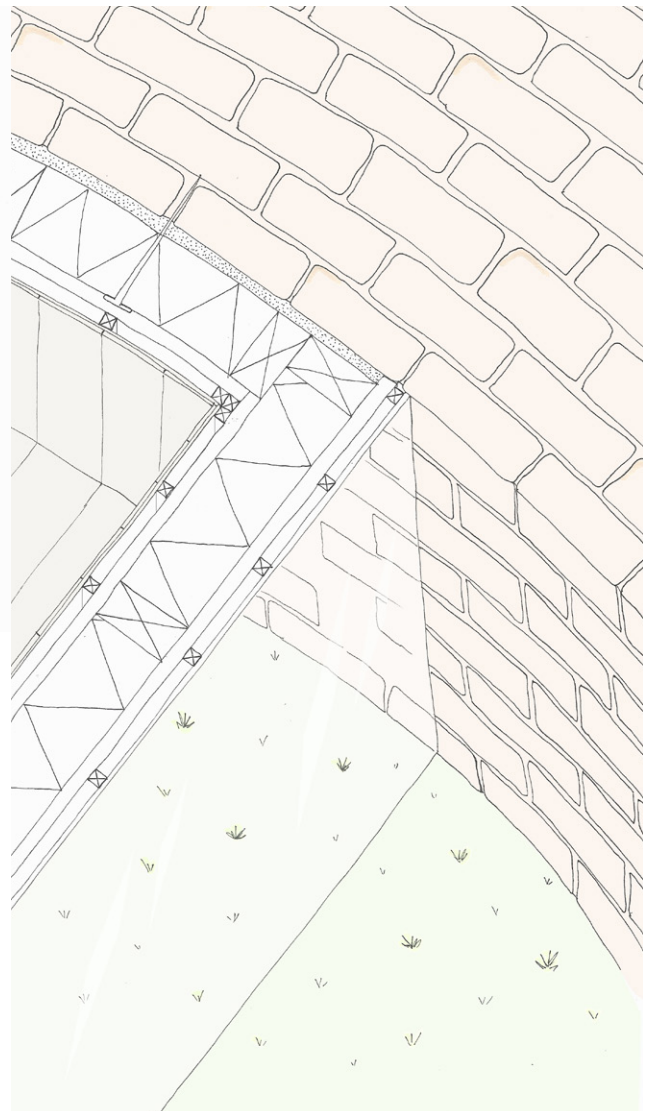
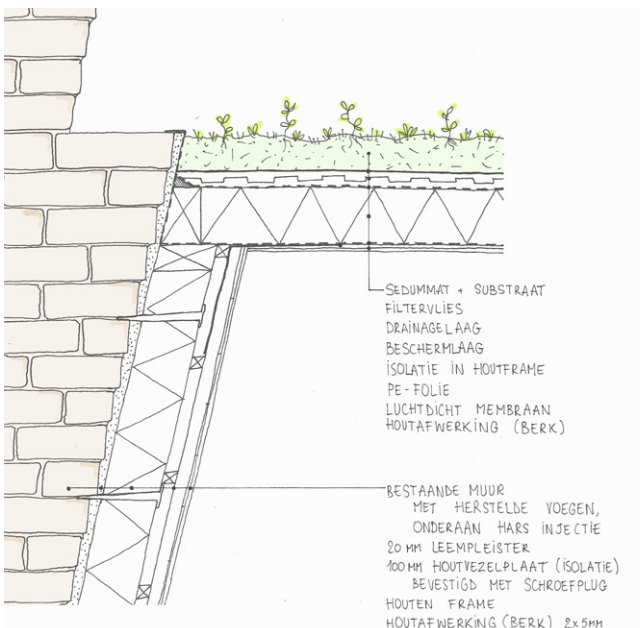
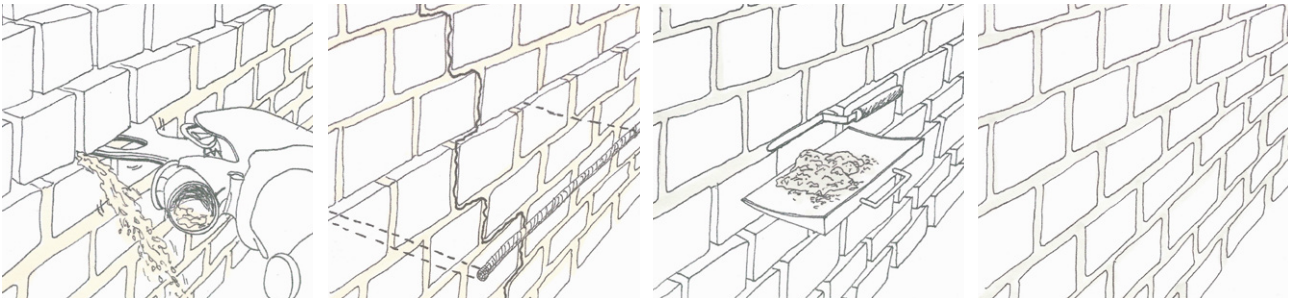

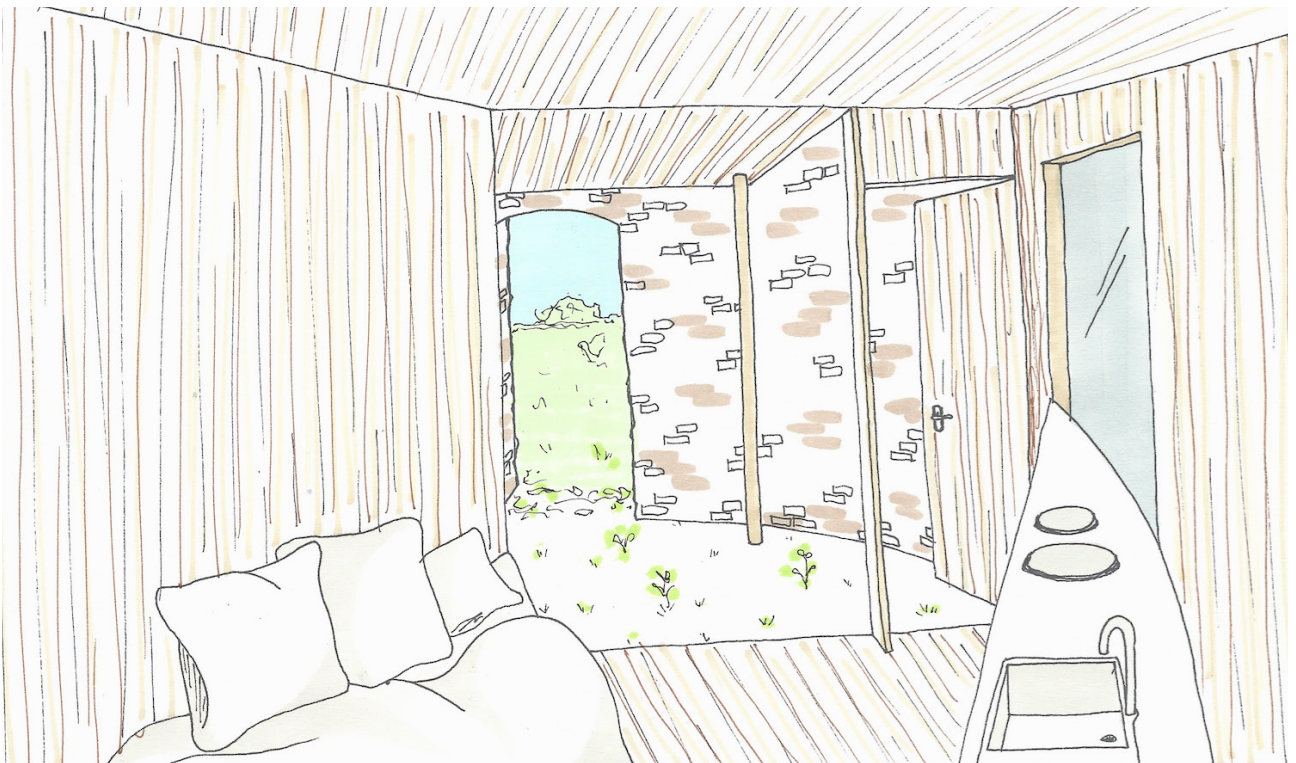
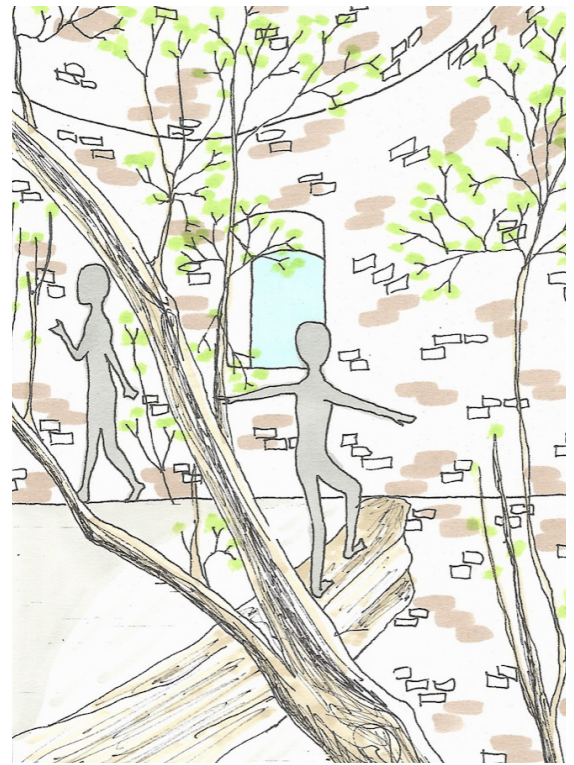
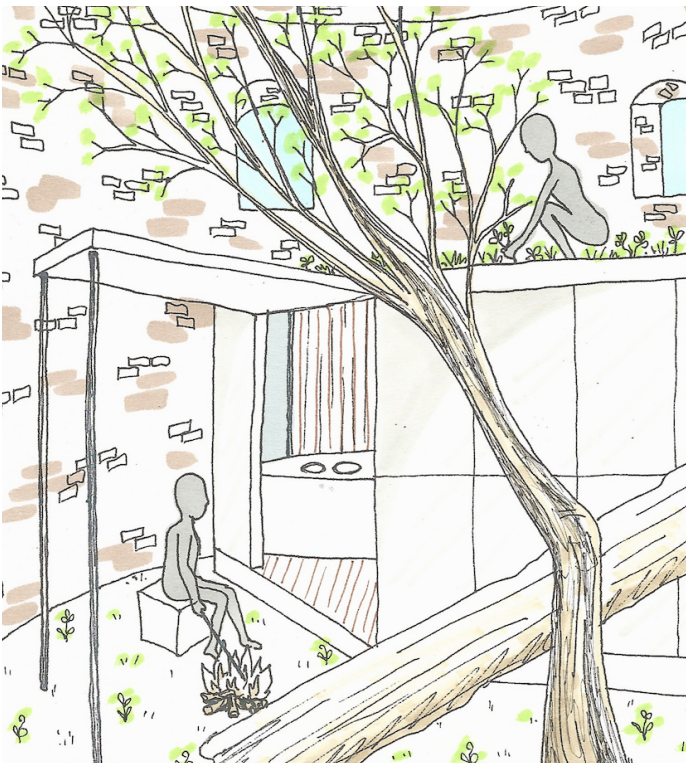

De ruïne van de molen is kegelvormig. Dit wil zeggen dat de binnenruimte rond is, met hellende muren naar boven toe. Er is telkens een insprong in de muur waardoor hij smaller wordt. In de fascinerende ronde ruimte zal het buitenklimaat behouden worden, maar er zal een vreemd volume in geplaatst worden, met spiegelwanden. Dit volume heeft als grondplan een deel van een cirkel, van raam tot raam, en vertrekt in het middelpunt. Hierdoor zal het van buitenaf lijken alsof de muur doorloopt en de cirkel zal nog steeds zichtbaar zijn. In de ruïne groeit niet alleen een boom, maar er liggen ook nog enkele verloren balken. De ene balk loopt schuin vanaf de eerste insprong tot de grond. Het toegevoegd volume raakt deze balk, waardoor de balk de toegang wordt tot het dak van het volume, een groendak. Hier bevindt zich een kleine tuin die letterlijk en figuurlijk een niveau hoger getild is dan de aangetroffen, onbeheerste begroeiing op de grond. Vanop dit groendak, dat op het niveau ligt van een voormalig verdiep dat er niet meer is, kan je ook naar buiten kijken. Hier heb je zicht over de velden en boerderijen, en veel anders dan dat zal je hier niet zien. Wanneer het mooi weer is, hoef je niet afgeschermd te zitten in de kleine unit maar kan je één van de wanden openzetten, waardoor de warme binnenkant van de unit en de kille stenen en de natuur met mekaar verenigd worden. De binnenkant van de unit is afgewerkt met warme materialen, als contrast met de kille stenen molen en het soms ruige weer waar je moet voor schuilen.

Aangezien de oude molen reeds afbrokkelingen vertoont, zal er eerst en vooral iets ondernomen moeten worden om verder verval tegen te gaan. Vroeger, in oude constructies, werd er vaak zandmortel gebruikt, wat relatief goed fungeerde als lijm tussen de bakstenen, maar absoluut niet sterk was. Om deze muur te conserveren worden er verschillende ingrepen gedaan. Een eerste ingreep is het uitslijpen. De oude zandmortel wordt uitgeslepen en vervangen door mortel waarin cement aanwezig is. Deze is veel sterker, zelfs sterker dan de bakstenen zelf, waardoor de hele muur onmiddellijk standvastiger wordt in zijn geheel. Een tweede ingreep zal toegepast worden op de plekken waar de muur reeds scheuren vertoont. De oude mortel wordt uitgeslepen en er wordt overheen de scheur een stalen bar toegevoegd die de muur bij mekaar zal houden. Hier bovenop komt dan opnieuw mortel, degene met cement. Buiten dat de nieuwe cement een andere kleur heeft dan de oude, zal er niets aan de muur veranderen. (I.M. Greco, persoonlijke communicatie, 30 april 2019)

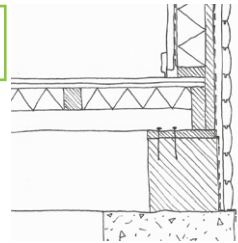
Zo komen we aan bij het laatste project in de reeks, dat zich ook bevindt in Bever, net als de Verborgen Tuin. Dit project ligt in de verste uithoek van het Pajottenland, aan een drie-provincies-hoek. Hier komen Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Henegouwen namelijk samen. Zoals je je in de Bloemendaelmolen deel van de natuur voelt, zal je in de Magische Boswereld helemaal betrokken worden in de geschiedenis van het Akrenbos. Er wordt hier gespeeld met de omgeving van de ligging van de hut en de verhalen hieromtrent.

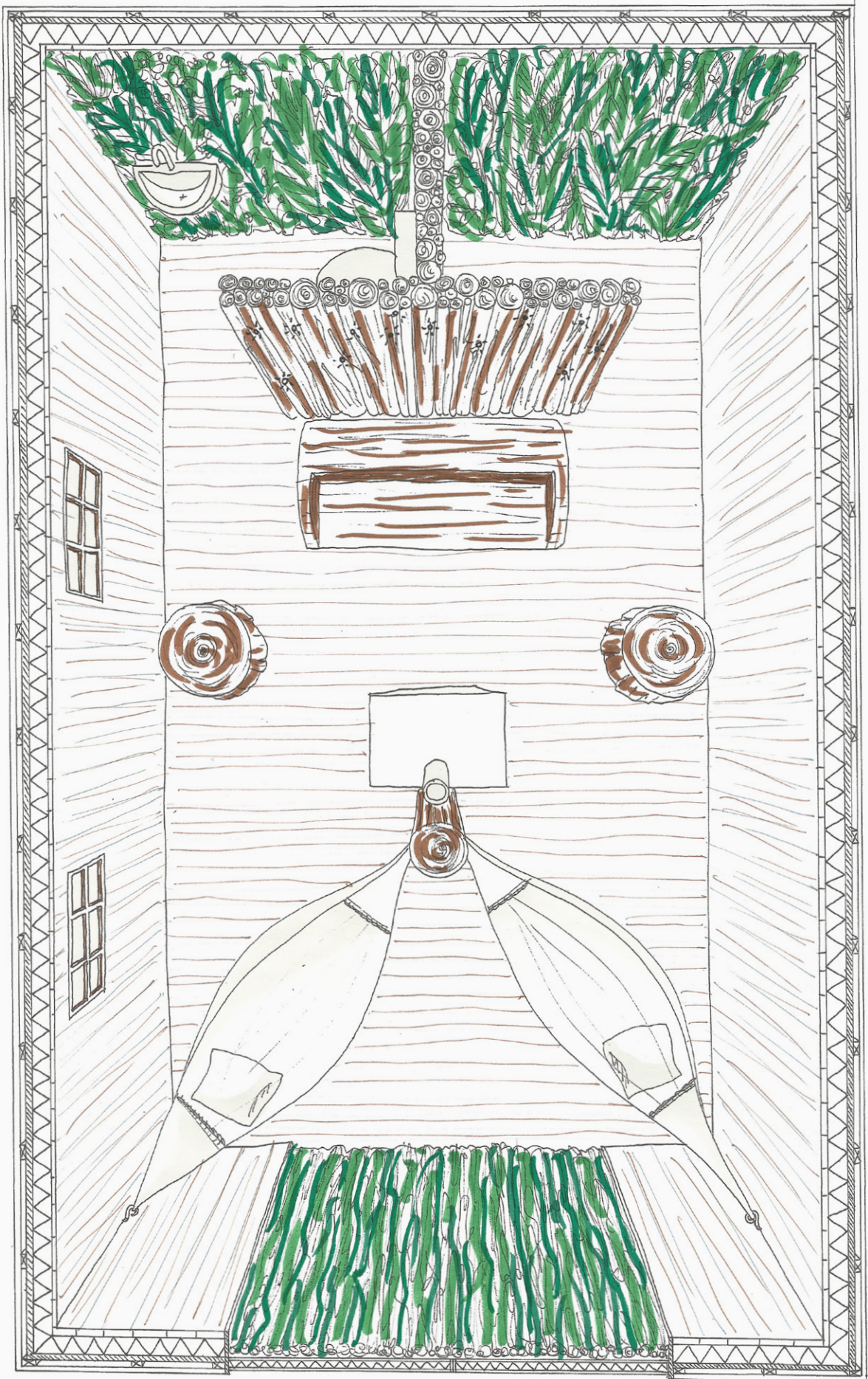
Akrenbos is een klein bos gelegen in Bever, en maakt deel uit van het grotere Bois d'Acren dat in Henegouwen ligt. Enkele honderden jaren geleden maakte dit bos deel uit van een zeer uitgestrekt boscomplex, maar rond de 19e eeuw werden vele voorgaande bosgronden ingekleurd als landbouwgrond. Tot enkele jaren geleden was dit nog steeds landbouwgrond maar hadden er wel al vele eigenaars een kleine woonplek opgetrokken, was het nu als vast of vakantieverblijf. Enkele jaren geleden werden deze mensen hun bouwwerken geregulariseerd, en werd het domein ingericht als woongebied, maar wel met vele beperkingen, die dienen om het groene karakter van het terrein te behouden. Er zijn maar een klein aantal plekken waar het traditionele middelhoutbosbeheer nog specifiek wordt toegepast, maar in het Akrenbos wordt het hakhout nog steeds gekapt en op de oude manier opgemaakt in fasseel en mutsaard. Agentschap Onroerend Erfgoed, 2017

REEDS AANWEZIG

- chalet structuur
- bos

Omdat dit traditionele middelhoutbosbeheer niet meer vaak voorkomt, wil ik hierop inzetten en een 'hout-hakkershutje' ontwerpen, waar alles in het teken staat van het Akrenbos, van de rustige sfeer tot de geur van het bos, het hout, het vuur. Een zetel wordt gehouden uit een boomstronk, een wand wordt samengesteld door nonchalante takken met uitsteeksels die fungeren als bijvoorbeeld kapstok of als lichtarmatuur. Aan de rand van het Akrenbos wordt er "grote engelwortel" gekweekt. Het is een restant van het grote aanbod aan medicinale kruiden dat vroeger gekweekt werd in dit bos. Medicinaal kruid heeft zijn magische, geheimzinnige bijklank te danken aan zijn "wonderen" dat het vroeger verrichtte. Deze sfeer breng ik samen met de houtelementen binnen in mijn ontwerp. Een bekend medicinaal kruid is cannabis, het nevenkruid van hennep. Dit hennep wordt als ironische twist in de isolatie gebruikt. Wanneer je de deur opent moet je eerst door een gordijn van plantenslierten, die je naar een andere wereld brengen. Slapen doe je niet in een bed, maar in een hangmat. Deze hangmatten zijn zo gepositioneerd dat ze je even halt doen houden wanneer je binnenstapt, om de magie van de geschiedenis van de Akrenbos in je op te nemen. Het hutje is niet veel belicht maar achteraan zie je tussen de takken en andere natuurlijke elementen enkele glinsteringen. In het midden van de hut staat een kachel, die dienst kan doen als verwarming maar ook om te koken.

REFERENTIELIJST

- Agentschap Onroerend Erfgoed. (Akrenbos. Geraadpleegd op 19 maart 2019, van <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135112>
- Agentschap Onroerend Erfgoed. (Rest windmolen bij de motte. Geraadpleegd op 15 februari 2019, van <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/83791>
- Albergo diffuso in the South of Italy, in the Sassi of Matera. (z.d.). Geraadpleegd op 10 maart 2019, van <http://legrottedellacivita.sextantio.it/en/albergo-diffuso-in-the-south-of-italy/>
- De Gregorio. (z.d.). Inleiding - VRT Antennetoren - DE GREGORIO & PARTNERS. Geraadpleegd op 22 februari 2019, van <http://www.degregorio.be/projects/vrt-antennetoren/pages/inleiding-60>
- Dilbeeks Erfgoed VZW. (z.d.). Alenatoren en Ijskelder. Geraadpleegd op 8 februari 2019, van <http://toeris-medilbeek.be/wp-content/uploads/2014/11/Infobrochure-AlenatorenIjskelder.pdf>
- Hotel Vrouwe van Stavoren. (z.d.). Geraadpleegd op 14 maart 2019, van <http://www.hotel-vrouwevanstavoren.nl>
- Joski56. (2012, 24 juli). De MALAKOFF toren te Lembeek. Geraadpleegd op 22 februari 2019, van <https://berichtenuithetverleden.wordpress.com/2010/12/27/de-malakoff-toren-te-lembeek/>
- Lindemans. (z.d.). Our family. Geraadpleegd op 21 maart 2019, van <https://www.lindemans.be/brewery>
- Lustpaviljoen - Gebouw. (z.d.). Geraadpleegd op 15 februari 2019, van <https://www.routeyou.com/nl-be/location/view/47907797/lustpaviljoen>
- Molenechos. Belgische Molendatabase | Hertboommolen | Tragische Molen | Zepposmolen | Molen van Lombeek, Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek (Roosdaal). Geraadpleegd op 12 februari 2019, van <http://www.molenechos.org/molen.php?AdvSearch=188>
- Molenechos. Belgische Molendatabase | Molen Denutte | Bosmolen | Beverbosmolen, Bever. Geraadpleegd op 15 februari 2019, van <http://www.molenechos.org/molen.php?nummer=569>
- Olympia. (z.d.). Over ons - Olympia. Geraadpleegd op 12 februari 2019, van <https://www.olympiadairy.be/nl/overons>
- Pajottenland. (z.d.). In Wikipedia. Geraadpleegd op 23 februari 2019, van <https://nl.wikipedia.org/wiki/Pajottenland>.
- P&Z - Situering | Toerisme Pajottenland & Zennevallei. (z.d.). Geraadpleegd op 27 februari 2019, van <http://www.toerisme-pajottenland.be/NL/29/55/Situering.htm>
- Strawbridge, D. (verteller). (2007). Episode 1-4 [Netflix serie]. Cabins in the Wild. Wales, Verenigd Koninkrijk: Netflix.
- Tack, N. (2019, 4mei). De coolste reistrends van het moment. Steps, p. 47.
- Welkom op de website van de gemeente Gooik. (z.d.). Geraadpleegd op 15 januari 2019, van <https://www.gooik.be/vrije-tijd/toerisme/bezienswaardigheden+>
- Wielandts, R. (1994, mei). Infrastructuur in het Leefmilieu. Departement leefmilieu & infrastructuur. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 5, p. 317-333
- Zecc Architecten: Woonkapel Utrecht. (z.d.). Geraadpleegd op 19 februari 2019, van <https://www.zecc.nl/nl/Projecten/project/1/Woonkapel-Utrecht>

REFERENTIELIJST - FIGUREN

Fig.1: Selleslagh, L. (2009). Voettocht in Pajottenland. Geraadpleegd op 18 februari 2019, van <http://www.trekkings.be/vip1sintkwintenslennik.html>

Google Maps. (2019). Google Maps. Geraadpleegd op 24 maart 2019, van <https://www.google.be/maps/>

Fig.2: Tack, N. (2019, 4mei). De coolste reistrends van het moment. Steps, p. 47.

Fig.3: Zecc Architecten: Woonkapel Utrecht. (z.d.). Geraadpleegd op 19 februari 2019, van <https://www.zecc.nl/nl/Projecten/project/1/Woonkapel-Utrecht>

Fig.4 & 5: Strawbridge, D. (verteller). (2007). Episode 1-4 [Netflix serie]. Cabins in the Wild. Wales, Verenigd Koninkrijk: Netflix.

Fig.6 & 7: Hotel Vrouwe van Stavoren. (z.d.). Geraadpleegd op 14 maart 2019, van <http://www.hotel-vrouwe-vanstavoren.nl>

Fig.8 & 9: Albergo diffuso in the South of Italy, in the Sassi of Matera. (z.d.). Geraadpleegd op 10 maart 2019, van <http://legrottedellacivita.sextantio.it/en/albergo-diffuso-in-the-south-of-italy/>

Fig.10: zelf genomen foto

Fig.11: zelf gemaakt photoshop beeld op zelf genomen foto

Fig.12: Dilbeeks Erfgoed VZW. (z.d.). Alenatoren en IJskelder. Geraadpleegd op 8 februari 2019, van <http://toerismedilbeek.be/wp-content/uploads/2014/11/Infobrochure-AlenatorenIJskelder.pdf>

Fig.13, 14, 15: zelf genomen foto's

Fig.16: VILT. (2016, 2 mei). Olympia herstructureert melkaanvoer vanuit Wallonië - VILT. Geraadpleegd op 20 februari 2019, van <http://www.vilt.be/olympia-herstructureert-melkaanvoer-vanuit-wallonie>

Fig.17: Mapio. (z.d.). VRT Zendmast Sint-Pieters-Leeuw. Geraadpleegd op 2 maart 2019, van <https://mapio.net/pic/p-94074373/>

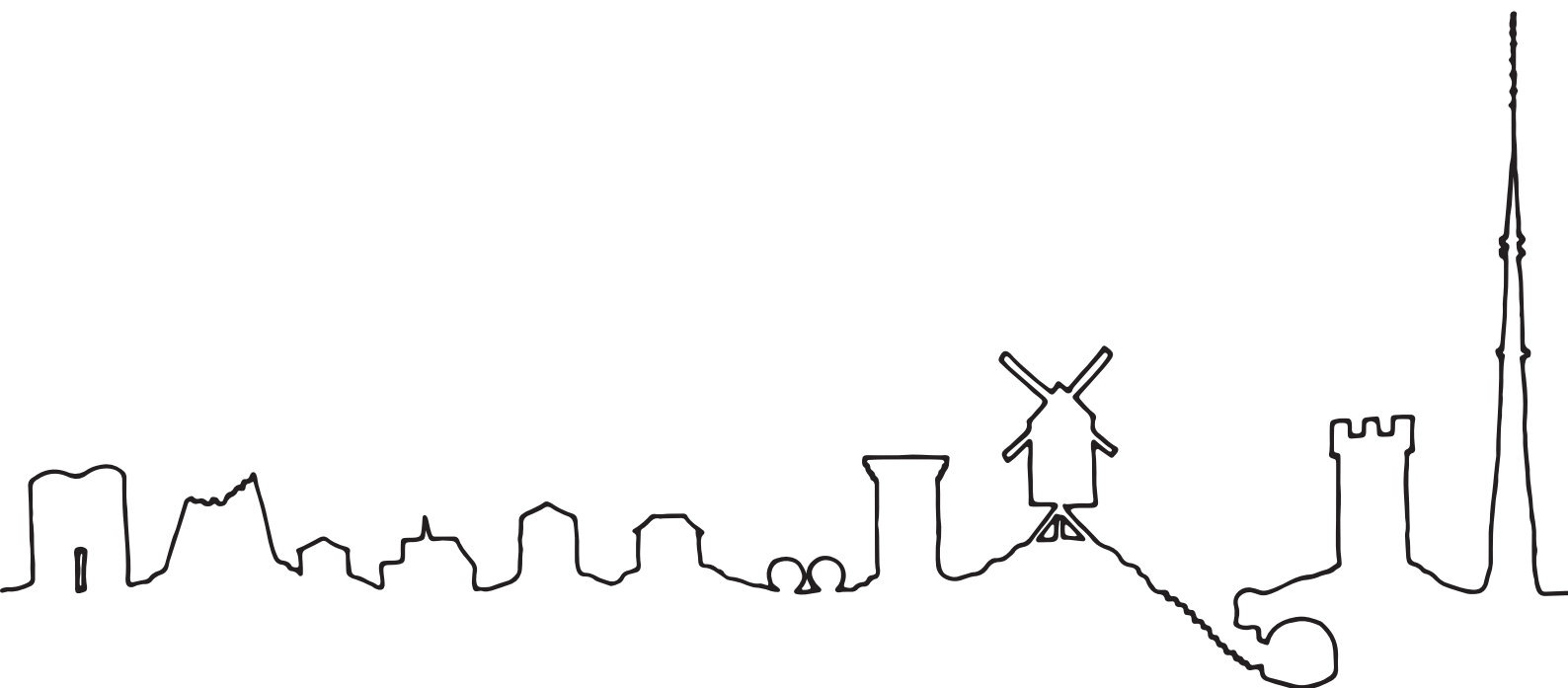
Fig.18: G. Nerinckx, persoonlijke communicatie via mail, 26 februari 2019

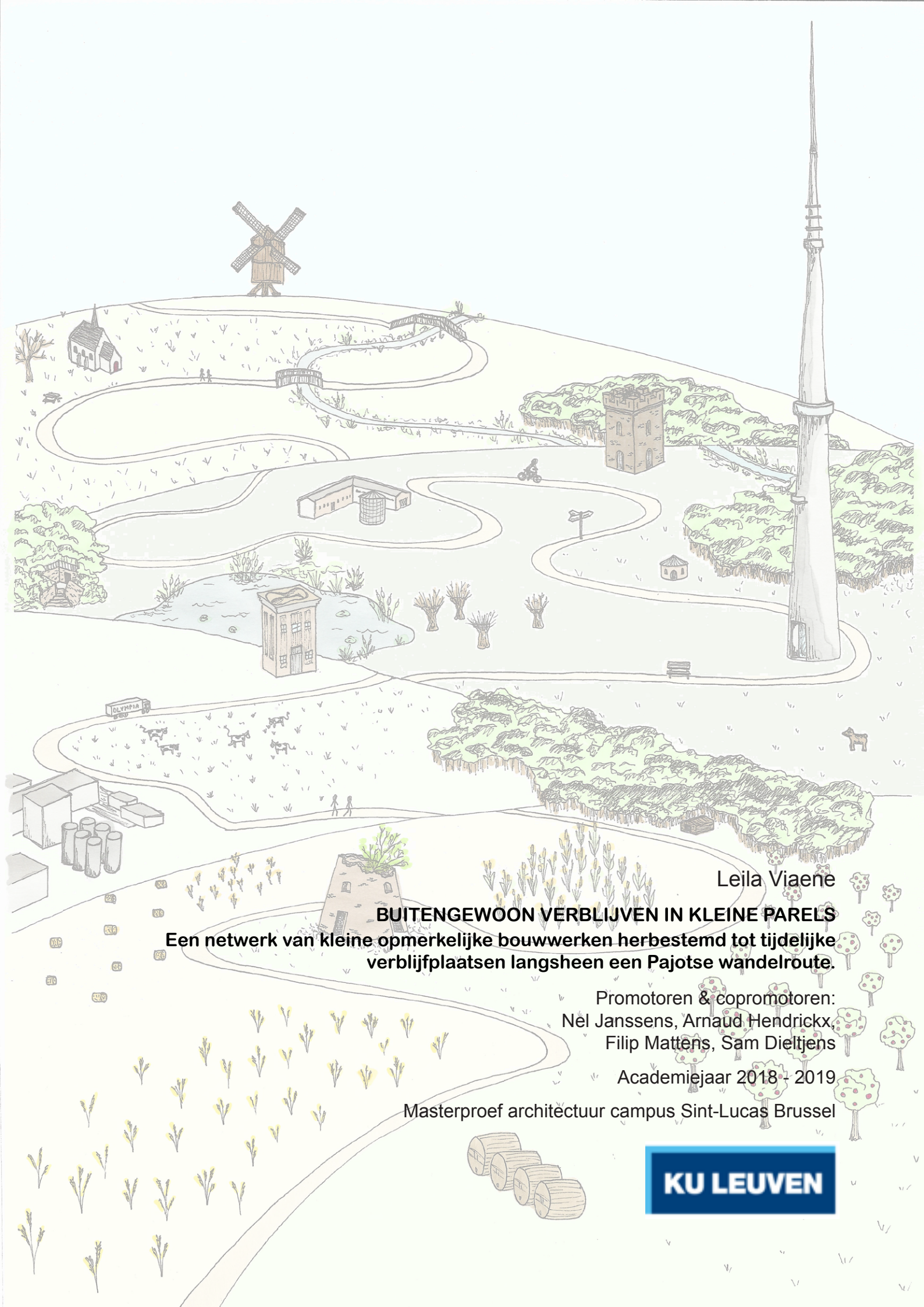
Fig.19, 20, 21, 22: zelf genomen foto's

Alle figuren of beelden die niet in deze lijst zijn opgenomen zijn door mezelf (Leila Viaene) getekend / geproduceerd.

NAWOORD

Al doende merkte ik dat dit een zeer uiteenlopend project is. Er is nog zoveel meer dat ik zou kunnen schrijven, maar deze nota bevat de essentie van mijn ontwerp. Het was een heel avontuur, ik heb zelf ook ontdekt dat er oneindig veel aspecten zijn aan klein en ongebruikelijk verblijven, en hoop dat de lezer van deze nota hierdoor ook geïnspireerd geraakt. Met een beetje fantasie en creativiteit kan je iets prachtigs creëren, hoe groot of klein of welke vorm de ruimte ook heeft.

Leila Viaene
BUITENGEWOON VERBLIJVEN IN KLEINE PARELS
Een netwerk van kleine opmerkelijke bouwwerken herbestemd tot tijdelijke
verblijfplaatsen langsheen een Pajotse wandelroute.

Promotoren & copromotoren:
Nel Janssens, Arnaud Hendrickx,
Filip Mattens, Sam Dieltjens

Academiejaar 2018 - 2019

Masterproef architectuur campus Sint-Lucas Brussel

KU LEUVEN